

Súd: Krajský súd Bratislava
Spisová značka: 3Co/146/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1708100006
Dátum vydania rozhodnutia: 09. 10. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Patricia Skotnická
ECLI: ECLI:SK:KSBA:2025:1708100006.6

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Bratislave v senáte zloženom z predsedníčky senátu Mgr. Patricie Skotnickej a sudcov JUDr. Romana Bolebrucha a JUDr. Miroslavy Saxovej v spore žalobcov: X. O. O., A. XX, K., X. A. O., X. A. XX, A., X. B. Z., S.J. XX, Z., X. U. O. K., E.. XX.XX.XXXX, A. XXX, K., X. U. Š., D. XX, Z., X. O. I., A. XXX, K., X. U. Š., A. XX, K., X. A. A.D., A. XX, K., X. L. I., A. XX, K., XX. L. S., Š. XX, K., XX. U. K., S. X, Z., XX. A. K., XX. O. K., XX. W. K., Ž. K. XX., XX., W. XX. X. A. XX, K., XX. C. H. (Z. A. L.), Z. XXX, K., XX. O. K., E.. XX.XX.XXXX, A., XX. D. D., A. X, Z., XX. Z. K., P. XXB, K., XX. S. K., Z. X, S., XX. K. K., J. XX, A., XX. K. I., B. XX, A., žalobcovia v 1. až v 4., v 9., v 12. až 17. rade zastúpení AK Olekšáková s.r.o., IČO: 50 139 568, Jégeho 12, Bratislava, žalobcovia v 5. až v 8. rade, v 10., v 11., v 18. až v 21. rade zastúpení advokátom JUDr. Pavlom Seleckým, Slnecná 23, Pezinok, proti žalovanej: Obec Vinosady, IČO: 00 305 162, Pezinská 95, Vinosady, zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Barbara Holíková, s.r.o., IČO: 36 863 971, Staré Grunty 162, Bratislava, o určení, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, na odvolanie žalovanej proti rozsudku Okresného súdu Pezinok zo dňa 14.06.2022, č. k. 5C/4/2008-648, takto

rozhodol:

Odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie m e n í tak, že určuje, že pozemky registra „C“, parcelné č. XXX/X, o výmere 892 m2, trvalý trávny porast, parcelné č. XXX/XX, o výmere 91 m2, trvalý trávny porast, parcelné č. XXX/XX, o výmere 450 m2, trvalý trávny porast, parcelné č. XXX/XX, o výmere 659 m2, trvalý trávny porast, vedené Okresným úradom Pezinok, katastrálny odbor, na liste vlastníctva č. XXX, pre katastrálne územie A. J., obec K., okres Z., a pozemok parcelné č. XXX/XXX, o výmere 997 m2, zastavaná plocha a nádvorie, katastrálne územie A. J., obec K., okres Z., ktorý vznikol odčlenením od pozemku registra „C“ parcelné č. XXX/XX, o výmere 2.868 m2, zastavaná plocha a nádvorie, katastrálne územie A. J., obec K., okres Z., na základe geometrického plánu zo dňa 03.11.2016, č. 26/2016, úradne overeného Okresným úradom Pezinok, katastrálny odbor, dňa 16.11.2016, pod č. G1 1246/2016, pevne spojeného s napadnutým rozsudkom, patria v podiele 1 do dedičstva po O. K., E.. XX.XX.XXXX, Y.. XX.XX.XXXX a vo zvyšnej časti žalobu zamietá.

Žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov konania.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie určil, že nehnuteľnosti vedené Okresným úradom Pezinok, katastrálny odbor, na liste vlastníctva (ďalej len „LV“) č. XXX, katastrálne územie (ďalej len „k. ú.“) A. J., obec K., okres Z., a to pozemky - parcela registra „T.“, parcelné č. XXX/X, o výmere 892 m2, trvalý trávny porast; parcelné č. XXX/XX, o výmere 91 m2, trvalý trávny porast; parcelné č. XXX/XX, o výmere 450 m2, trvalý trávny porast; parcelné č. XXX/XX, o výmere 659 m2, trvalý trávny porast; parcelné č. XXX/XXX, o výmere 997 m2, zastavaná plocha a nádvorie, ktorý vznikol odčlenením od pozemku parcelné č. XXX/XX, o výmere 2.868 m2, ako zastavaná plocha a nádvorie, geometrickým plánom zo dňa 03.11.2016, č. 26/2016, ktorý tvorí neoddeliteľnú časť rozsudku (ďalej

spolu ako „nehnutelnosti“), patria do dedičstva po O. K., nar. XX.XX.XXXX, zomr. XX.XX.XXXX (výrok I.) a žalobcom v 1. až v 17. rade priznal voči žalovanej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výrok II.).

2. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že žalobou zo dňa 07.01.2008 sa pôvodní žalobcovia Y. O. a O. K. domáhali určenia, že O. K., nar. XX.XX.XXXX, zomr. XX.XX.XXXX (ďalej aj ako „právny predchodca žalobcov“ alebo „poručiteľ“), bol v čase svojej smrti vlastníkom označených nehnuteľností. Dôvodili, že v roku 1945 ich rodičom, O. K. a C. K., X. F., boli na základe prídelového plánu pridelené do vlastníctva poľnohospodárske nehnuteľnosti v k. ú. J., o celkovej výmere 0,8071 ha, zapísané v pozemno-knižnej vložke (ďalej len „PKV“) č. XXX, parcela č. X/XX, roľa, o výmere 0,2648 ha, a v PKV č. XXX, parcela č. XXX/X, roľa, o výmere 0,5423 ha, v ideálnej časti 1/2 a 1/2 za prídelovú cenu 2.530 Kčs. Zástupcovia miestnej roľníckej komisie, za prítomnosti zástupcov Povereníctva SNR pre poľnohospodárstvo a pozemkovú reformu (ďalej len „Povereníctvo“), odovzdali dňa 05.10.1945 držbu novým nadobúdateľom, o čom bola v kancelárii Miestneho národného výboru v J. spísaná zápisnica, potvrdzujúca faktické prevzatie pôdy. V súčasnosti predmetné nehnuteľnosti vlastní žalovaná, pričom podľa identifikácie parciel vykonanej Katastrálnym úradom v Bratislave, Správa katastra Pezinok, je pôvodná parcela č. X/XX, roľa, vedená na LV č. XXX v prospech žalovanej, s tým, že ide o parcelu č. XXX/X, o výmere 3.089 m², trvalý trávnatý porast, k. ú. A. J.. Podľa geometrického plánu (ďalej len „GP“) zo dňa 20.02.2007, č. 8/2007, je nehnuteľnosť na LV vedená ako parcela č. XXX/X, o výmere 892 m², trvalý trávny porast, parcela č. XXX/XX, o výmere 91 m², trvalý trávny porast, parcela č. XXX/XX, o výmere 450 m², trvalý trávny porast, parcela č. XXX/XX, o výmere 659 m², trvalé trávne porasty, pričom pozemok o rozsahu 997 m² je zlúčený v parcele č. XXX/XX, o výmere 3.193 m², ako ostatná plocha. Žalobcovia v žalobe deklarovali, že výmer o vlastníctve pôdy (ďalej len „výmer“) nenašili, pričom zo štátneho archívu ho obdržali bez dátumu, a preto pokiaľ by konajúci súd vyhodnotil výmer ako neplatný, dôvodili, že ich rodičia boli dobromyseľní a po faktickom odovzdaní pôdy do ich vlastníctva aj oprávnení držiteľia nehnuteľností, keď tieto počnúc od 05.10.1945 užívali ako svoje; mali ich teda v oprávnenej držbe počas celej zákonom stanovenej doby, ktorá podľa obyčajového práva platného na území Slovenska do 31.12.1950 trvala 32 rokov a jej uplynutím nadobudli nehnuteľnosti do vlastníctva priamo zo zákona. Poukazujúc na § 566 zákona č. 141/1950 Zb. Občiansky zákonník vydržacia doba so začiatkom pred 01.01.1951, by sa skončila najneskôr uplynutím 10 rokov odo dňa 01.01.1951, t. j. dňa 01.01.1961, s podmienkou podľa § 18 ods. 3 zákona č. 293/1992 Zb. o úprave niektorých vlastníckych vzťahov k nehnuteľnostiam (ďalej len „zákon č. 293/1992 Zb.“). Žalobcovia tiež ozrejmili, že nehnuteľnosti prenechali do užívania JRD v Modre dňa 29.07.1957, kedy do družstva ako členka vstúpila pôvodná žalobkyňa v 1. rade, Y. O.. Po smrti matky pôvodných žalobcov dňa 25.11.1959 sa otec stal oprávneným držiteľom nehnuteľností užívaných JRD v Modre v podiele 1/1, keď do doby, počas ktorej mal vec v držbe bolo potrebné započítať aj držbu vykonávanú jeho manželkou. Deň 01.01.1961 tak pôvodní žalobcovia považovali za dátum vydržania vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam oprávneného držiteľa O. K.C., zomr. XX.XX.XXXX.

3. Žalovaná so žalobou nesúhlasila, majúc za to, že sporné nehnuteľnosti nadobudla do výlučného vlastníctva ex lege od štátu v zmysle zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí (ďalej len „zákon č. 138/1991 Zb.“), s následnou delimitáciou štátneho majetku v správe okresného úradu ako správcu majetku štátu, pričom počnúc od 01.05.1991 má nehnuteľnosti v oprávnenej držbe a užíva ich nerušene ako vlastné. Poukázala na to, že pôvodní žalobcovia sa ich vydania nedomáhali v rámci reštitúcie, a preto aj v prípade, ak by konajúci súd dospel k záveru, že k nadobudnutiu nehnuteľností na základe zákona neprišlo, tieto získala vydržaním, konkrétne uplynutím 10-ročnej vydržacej doby dňa 30.04.2001.

4. Súd prvej inštancie uznesením zo dňa 09.09.2009, č. k. 5C/4/2008-38, konanie zastavil pre prekážku rozsúdenej veci (právoplatne skončené konanie vedené pod sp. zn. 25C/109/2003), ktoré uznesenie odvolací súd zrušil a vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Dôvodil, že Okresný súd Pezinok zamietol žalobu v konaní vedenom pod sp. zn. 25C/109/2003 bez toho, aby záväzne posúdil existenciu právneho vzťahu medzi účastníkmi (stranami), a preto nešlo o rozhodnutie zakladajúce prekážku rozsúdenej veci.

5. Súd prvej inštancie po vrátení veci rozhodol o veci rozsudkom zo dňa 26.09.2011, č. k. 5C/4/2008-167, ktorým žalobu zamietol pre nedostatok naliehavého právneho záujmu, majúc za to, že žalobcovia sa svojho nároku mali domáhať postupom podľa reštitučných zákonov. Odvolací súd na odvolanie žalobcov uznesením zo dňa 30.09.2015, sp. zn. 14Co/38/2012, rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu

vrátil na ďalšie konanie, z dôvodu úmrtia pôvodného žalobcu v 2. rade (O. K.), ktorý v čase vyhlásenia napadnutého rozsudku nemal spôsobilosť byť účastníkom (stranou) konania.

6. Po ustálení okruhu subjektov na strane žalobcu (uznesenie zo dňa 07.12.2017, č. k. 5C/4/2008-301, uznesenie zo dňa 07.10.2021, č. k. 5C/4/2008-538, a uznesenie zo dňa 29.01.2022, č. k. 5C/4/2008-580) súd prvej inštancie konštatoval, že v priebehu konania došlo k zmene právnej úpravy, keď dňa 01.07.2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „C.s.p.“). Poukazujúc na § 470 ods. 2 veta prvá C.s.p., ako i § 137 písm. c) C.s.p. posudzoval prípustnosť žaloby podľa procesného predpisu účinného v čase podania žaloby, t. j. podľa § 80 písm. c) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „O.s.p.“). Zdôraznil, že na určení, že nehnuteľnosti patria do dedičstva je daný naliehavý právny záujem, pretože ako ich vlastníci je v katastri nehnuteľností zapísaná žalovaná a len v prípade pozitívneho rozhodnutia o žalobe by došlo k zmene právneho postavenia žalobcov, ktorí by sa mohli domáhať prejednanie novoobjaveného dedičstva po poručiteľovi a následného zápisu svojho vlastníckeho práva.

7. Konajúci súd skúmal existenciu naliehavého právneho záujmu na podanej žalobe aj z pohľadu posúdenia kolízie určovacej žaloby podľa všeobecných predpisov vo vzťahu k reštitučným nárokom podľa osobitných predpisov. Konštatoval, že nebolo sporné, že žalobcovia, ani ich právni predchodcovia, sa svojho nároku podľa reštitučných predpisov nedomáhali. Vo vzťahu k otázke, či slovenský právny poriadok nevyklučuje uplatnenie práv určovacou žalobou v prípade, ak žalobca nevyužil možnosť uplatniť si svoj nárok podľa reštitučných predpisov, súd prvej inštancie poukázal na rozhodovaciu činnosť Najvyššieho súdu SR a Ústavného súdu SR (rozhodnutia NS SR, sp. zn. 2MCdo 4/2014, sp. zn. Cdo 1/98, sp. zn. 4Cdo 448/2013, sp. zn. 5Cdo 47/2011, rozhodnutia US SR, sp. zn. II. ÚS 231/2009, sp. zn. III. ÚS 16/2013, sp. zn. II. ÚS 478/2012, sp. zn. III. ÚS 178/2006, sp. zn. II. ÚS 249/2011, sp. zn. II. ÚS 231/2009). Táto sa ustálila na závere, že reštitučné predpisy neboli vydané pre ten účel, aby spôsobili zánik vlastníckeho práva oprávnených osôb, ale aby im jeho obnovenie uľahčili; ak teda došlo k zabratiu majetku štátom bez právneho dôvodu, osoba nestratila svoj vlastnícky vzťah k tomuto majetku a nič nebráni tomu, aby sa svojho nároku, resp. finančnej náhrady domáhala žalobou opierajúcou sa o predpisy občianskeho práva.

8. Súd prvej inštancie sa osobitne zaoberal i podstatou nálezu Ústavného súdu SR, sp. zn. III. ÚS 177/2013, vyhodnotiac ho ako rozhodnutie zodpovedajúce individuálnym okolnostiam prípadu, ktoré však neurčuje iné všeobecné pravidlo, než vyplývajúce z doterajšej rozhodovacej praxe. V súlade s nálezom Ústavného súdu SR, sp. zn. I. ÚS 460/2017, sa pritom zamerl na zistenie, či v danom prípade existujú konkrétne okolnosti, pre ktoré žalobcovia nevyužili reštitučné predpisy alebo im nezostalo iné, než sa majetku domáhať určovacou žalobou. Konajúci súd konštatoval, že pôvodná žalobkyňa v 1. rade, Zuzana Jedličková, ako užívateľka nehnuteľností do obdobia, kým tieto v rámci kolektivizácie užívalo JRD Modra, a tiež ako zástupkyňa ostatných dedičov, požiadala v roku 1990 JRD o vrátenie nehnuteľností, v roku 1991 žiadala o dodatočné prejednanie dedičstva, v roku 1992 si uplatnila vlastnícke právo k nehnuteľnostiam v nájme družstva a od JRD nárokovala ich vyčlenenie na pôvodný stav, pričom v roku 1994 opäť žiadala o obnovu dedičského konania a napokon v roku 1999 sa obrátila na žalovanú za účelom pomoci pri usporiadaní dedičstva. Majúc za to, že pôvodná žalobkyňa v 1. rade sa aktívne zaujíjala o vlastníctvo nehnuteľností v snahe o ich navrátenie viacerými spôsobmi, vyhodnotil jej konanie ako okolnosť odôvodňujúcu použitie určovacej žaloby bez predchádzajúceho využitia ochrany podľa reštitučných predpisov, čo malo za následok danosť naliehavého právneho záujmu na podanej určovacej žalobe.

9. Konajúci súd mal za preukázanú i aktívnu a pasívnu legitímáciu strán sporu, keďže na strane žalobcov vystupovali všetci do úvahy prichádzajúci dedičia po poručiteľovi a žalovaná bola evidovaná ako vlastníčka nehnuteľností zapísaných na LV č. XXX, k. ú. A. J..

10. Súd prvej inštancie ním zistený skutkový stav právne posúdil podľa ustanovení § 1 ods. 1, § 2 nariadenia Slovenskej národnej rady č. 104/1946 Sb. n. SNR o vydávaní výmerov o vlastníctve pôdy pridelenej podľa nariadenia č. 104/1945 Sn. n. SNR v znení nariadenia č. 64/1946 Sb. n. SNR o konfiškovaní a urýchlennom rozdelení pôdohospodárskeho majetku Nemcov, Maďarov, ako aj zradcov a nepriateľov slovenského národa (ďalej len „nariadenie č. 104/1945 Sb. n. SNR“), § 116 ods. 1, ods. 2 § 145 ods. 1, ods. 2, § 562, § 566 ods. 1, ods. 2 zákona č. 141/1950 Zb. Občiansky zákonník, § 132a ods. 1, ods. 2, ods. 4, § 135a ods. 1, ods. 4 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „Občiansky

zákonník“) v znení zákona č. 131/1982 Zb., § 134 ods. 1, ods. 3 Občianskeho zákonníka v znení zákona č. 509/1991 Zb. a obyčajového práva platného na území Slovenskej republiky do 31.12.1950.

11. Súd prvej inštancie ozrejmil, že Povereníctvo vydávalo po roku 1945 výmery o vlastníctve pôdy podľa nariadenie č. 104/1945 Sb. n. SNR a nariadenia č. 104/1946 Sb. n. SNR, kým bývalé okresné národné výbory vydávali prídellové listiny podľa zákona č. 142/1947 Sb. o revízii prvej pozemkovej reformy a zákona č. 46/1948 Sb. o novej pozemkovej reforme; tie mali rovnaké právne účinky. Výmery a prídellové listiny ako verejné listiny boli a aj v súčasnosti sú dokladmi o vlastníctve prídeltcov k prídeleným nehnuteľnostiam a sú vkladuschopnými listinami pre zápis nadobudnutého vlastníctva do katastra nehnuteľností, pokiaľ sú právne perfektné, čo vyplýva i z rozhodnutia Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 4Cdo 123/2003. V ňom Najvyšší súd uviedol, že súd je viazaný rozhodnutím správneho orgánu o prídelle nehnuteľnosti potiaľ, že je povinný vychádzať z jeho účinkov, ktoré sa prejavujú v tom, že právnym titulom nadobudnutia vlastníckeho práva je rozhodnutie o ich prídelle.

12. V nadväznosti na uvedené konajúci súd konštatoval, že výmer zo dňa 10.10.1947, ako i prídellová listina zo dňa 20.12.1961 sú verejnými listinami preukazujúcimi právo prídeltcu k prídeleným nehnuteľnostiam, ktorých správnosť a súlad s vtedy platnými predpismi nie je možné v súčasnosti preskúmať, a teda takýto správny akt je potrebné považovať za bezchybný, na ktorý je v zmysle § 194 ods. 2 C.s.p. povinný prihliadať. Vykonaným dokazovaním mal za preukázané, že Okresný národný výbor Bratislava - okolie v Bratislave, odbor pôdohospodárstva, rozhodnutím zo dňa 21.04.1961 pridelil nehnuteľnosti do vlastníctva Československého štátu; tento prídelt vyhodnotil za neplatný, nakoľko na spornú nehnuteľnosť už existoval výmer (zo dňa 10.10.1947 - pozn. odvolacieho súdu), ktorý nebol žiadnym spôsobom zrušený a nedošlo ani k jeho odňatiu. K odňatiu pridelenej pôdy bolo možné pristúpiť len z dôvodov podľa § 23 ods. 2 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR, ktoré však v posudzovanej veci nenastali; iný spôsob právne predpisy účinné v danom období neumožňovali.

13. Skúmajúc dôvodnosť i ďalšej argumentácie žalobcov týkajúcej sa vydržania, a to výlučne pre prípad, že by sa poručiteľ O. K.C. nestal vlastníkom nehnuteľností už titulom výmeru (viď bod 67 posledná veta odôvodnenia rozsudku), konajúci súd ozrejmil, že podľa obyčajového práva platného na území S. do 31.12.1950 vlastnícke právo mimo pozemkovej knihy nadobudol ten, kto mal nehnuteľnosť po dobu 32 rokov ako svoju pokojne v držbe; vlastnícke právo nemohol vydržať ten, kto nebol pri začiatku svojej držby dobromyseľný. Podľa zákona č. 141/1950 Zb. Občiansky zákonník mohol vydržaním nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti ten, kto so zreteľom na všetky okolnosti bol dobromyseľný v tom, že mu vec alebo právo patrí; v pochybnostiach sa predpokladalo, že držba je oprávnená. Občiansky zákonník účinný od 01.04.1964 sprvu vydržanie neupravoval, a preto nebolo možné vlastnícke právo k nehnuteľnosti nadobudnúť vydržaním, a to ani vtedy, ak vydržacia doba začala plynúť pred 01.04.1964. Novela Občianskeho zákonníka č. 131/1982 Zb. účinná od 01.04.1983 však opätovne vrátila inštitútu vydržania do Občianskeho zákonníka s nepretržitou 10-ročnou vydržacou dobou pri pozemkoch, keď možnosť vydržania priznávala len fyzickým osobám a zúžený bol i okruh hnutelých a nehnuteľných vecí, ku ktorým bolo vlastnícke právo možné vydržať; na tom podľa prechodných ustanovení za dobu od 01.04.1964 do 31.12.1991 nezmenila nič ani nasledujúca novela Občianskeho zákonníka č. 509/1991 Zb. účinná od 01.01.1992, ktorá sa vrátila k obvyklému poňatiu vydržania, obnovila tradičné dôsledky spojené s vydržaním, zrušila obmedzenie predmetov spôsobilých na vydržanie fyzickou osobou a vylúčenie vydržania právnickou osobou. Do doby, počas ktorej mal oprávnený držiteľ vec v držbe potom možno započítať aj držbu vykonanú pred 01.01.1992 (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3Cdo/80/2001). V zmysle intertemporálneho ustanovenia § 868 v spojení s § 872 Občianskeho zákonníka, ak držiteľ pozemku spĺňal ku dňu 01.01.1992 podmienku držby trvajúcej 10 rokov a zároveň bol držiteľom oprávneným, nadobudol k tomuto dňu vlastnícke právo vydržaním.

14. Skúmajúc splnenie podmienok vydržania dospel súd prvej inštancie k záveru, že nehnuteľnosti splnili predpoklad predmetu spôsobilého vydržania, pričom bol naplnený i predpoklad subjektu vydržania, nakoľko poručiteľ bol osobou spôsobilou nadobúdať vlastnícke právo. Pokiaľ išlo o oprávnenosť držby, z vykonaného dokazovania vyplynulo, že právní predchodcovia žalobcov nehnuteľnosti sami reálne užívali, čo bolo zrejmé zo zápisnice o odovzdaní držby; neskôr tieto poskytli do užívania svojej dcére Y. O. a tieto od roku 1957 s ohľadom na princípy fungovania socialistického režimu reálne užívalo JRD. V tejto súvislosti konajúci súd poznamenal, že napriek reálnemu užívaniu nehnuteľností iným subjektom považoval poručiteľa za ich užívateľa, keďže s nimi nakladal ako s vlastnými, umožniac tretej osobe hospodárenie. K uchopeniu pozemkov pritom došlo v roku 1947, t. j. v období platnosti obyčajového

práva na území Slovenska, pričom držba trvala aj následne za účinnosti zákona č. 141/1950 Zb. Občiansky zákonník na podklade výmeru a prídelovej listiny, a preto i držba nehnuteľností O. K. a jeho manželkou mala povahu dobromyseľnej a poctivej držby, ktorá zároveň nebola nikým spochybňovaná. Vydržacia doba podľa uhorského obyčajového práva na Slovensku v trvaní 32 rokov by uplynula už za účinnosti Stredného Občianskeho zákonníka, keď v dôsledku ustanovenia § 566 v spojení § 116 sa uplatnila kratšia vydržacia 10-ročná doba vzťahujúca sa k vydržaniu nehnuteľností, ktorá by uplynula dňom 01.01.1961; najneskôr k uvedenému dátumu sa tak O. K. stal vlastníkom sporných nehnuteľností vydržaním, ak by sa tak nestalo už titulom výmeru (zo dňa 10.10.1947- pozn. odvolacieho súdu).

15. Súd prvej inštancie sa nestotožnil s procesnou obranou žalovanej založenou na tvrdení, že predmet sporu nadobudla na základe platného nadobúdacieho titulu, keď prešiel do jej vlastníctva ex lege v zmysle zákona č. 138/1991 Zb. s následnou delimitáciou majetku štátu v správe Okresného úradu Bratislava - Vidiek, resp. dôvodila splnením podmienok vydržania ku dňu 30.04.2001. Mal za to, že žalobcovia nadobudnutie vlastníckeho práva žalovanou vyvrátili predložením výmeru a prídelovej listiny ich právneho predchodcu, ktorými preukázali, že Československý štát nebol vlastníkom nehnuteľností, a preto tieto následne nemohli prejsť na žalovanú podľa zákona č. 138/1991 Zb.; žalobcovia tvrdenia o vydržaní vyvrátili doložením listinných dôkazov, a to listov pôvodnej žalobkyne v 1. rade Y. O. týkajúcich sa vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, z ktorých vyplývalo uplatnenie vlastníckych nárokov. V tomto období sa tak žalovaná mohla dozvedieť o dôvodoch vzbudzujúcich pochybnosť o tom, že jej nehnuteľnosti patria, čím zároveň zanikla jej dobromyseľnosť, a to ešte pred uplynutím vydržacej doby, keď držby sa mala ujať dňa 01.05.1991; o snahe Y. O. usporiadať vlastnícke vzťahy sa pritom dozvedela už dňa 09.09.1991. Naviac, žalovaná nepreukázala ani to, kedy sa reálne ujala držby, nakoľko z listinných dôkazov vyplynulo, že ešte v roku 1996 Vinohradnícke a poľnohospodárske družstvo Modra evidovalo spornú nehnuteľnosť medzi nehnuteľnosťami vo vlastníctve Y. O.D., za ktoré jej platilo nájomné; reálne tak nehnuteľnosť užívalo družstvo, a nie žalovaná. Žalovaná napokon skutočnosti súvisiace s nadobudnutím vlastníckeho práva poručiťľa, a to na základe výmeru a prídelovej listiny alebo vydržaním (zaplatenie prídelovej ceny, ujatie sa držby, dobromyseľnosť), nerozporovala a nespochybnila. Súd prvej inštancie doplnil, že súčasné využitie nehnuteľností ako prístupovej cesty, ani zámer žalovanej vybudovať na pozemku hasičskú zbrojnicu, neboli pre rozhodnutie o veci relevantné, nakoľko tieto skutočnosti nezakladali dôvody existencie vlastníckeho práva žalovanej k nehnuteľnostiam, v situácii, keď jej nesvedčil ani jeden zo zákonných spôsobov ich nadobudnutia.

16. Sumarizujúc uvedené súd prvej inštancie konštatoval, že v prejednávanej veci bolo preukázané, že sporné nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiťľovi O. K.F. a tiež, že žalovaná sa ich vlastníkom nikdy nestala, nakoľko v situácii, keď sa Československý štát nestal ich vlastníkom, tieto nemohli z neho prejsť na obec. Napriek tomu, že žalovaná figuruje ako vlastníka nehnuteľností v katastri nehnuteľností, poukazujúc na zásadu nemo plus iuris sa skutočným vlastníkom predmetných nehnuteľností nikdy nestala, keď v konaní neboli zistené ani preukázané žiadne dôvody, pre ktoré by bolo možné uvažovať o prelomení uvedenej zásady. Procesná obrana žalovanej totiž spočívala v poukazaní na jej dobromyseľnosť, ktorá však sama o sebe nepostačuje pre nadobudnutie vlastníctva od nevlastníka; dobromyseľnosť žalovanej napokon nebola ani preukázaná, práve naopak bola vyvrátená listinnými dôkazmi. Žalobcov pritom nebolo možné označiť za nedbalých vlastníkov. Žalovaná tak v dôsledku nesplnenia zákonných podmienok vydržania nemohla vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam nadobudnúť ani vydržaním. Na uvedenom základe súd prvej inštancie žalobe žalobcov vyhovel.

17. Súd prvej inštancie rozhodol o nároku na náhradu trov konania podľa § 255 ods. 1, § 262 ods. 1 a ods. 2 C.s.p. tak, že žalobcom, ktorí mali vo vec plný úspech, priznal náhradu trov konania (správne má byť nárok na náhradu trov konania - pozn. odvolacieho súdu), o výške ktorej rozhodne po právoplatnosti rozhodnutia.

18. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podala v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalovaná z dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. b) a h) C.s.p. Namietla, že hoci pôvodní žalobcovia, nebohí Y. O. a O. K.C., sa žalobou domáhali určenia, že ich právny predchodca bol v čase svojej smrti vlastníkom špecifikovaných nehnuteľností, konajúci súd napadnutým rozsudkom určil, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po ňom. Keďže predmet sporu vymedzuje žalobca a pôvodní žalobcovia sa domáhali určenia, že ich právny predchodca bol v čase smrti vlastníkom nehnuteľností, konajúci súd mohol rozhodnúť, že nehnuteľnosti patria do dedičstva len na základe kvalitatívnej zmeny žaloby vykonanej na podklade procesného návrhu žalobcov; taký procesný úkon však žalobcovia nerealizovali. Súd prvej inštancie

tak svojvoľne prekvalifikoval predmet sporu, pričom prvýkrát k uvedenému pristúpil už v uznesení zo dňa 29.01.2022, č. k. 5C/4/2008-580, ktorým pripustil pristúpenie ďalších subjektov na strane žalobcov do konania, označiac predmet sporu ako „určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva“. Napokon, i zo zápisnice z pojednávania zo dňa 07.10.2021 a z uznesenia z toho istého dňa, č. k. 5C/4/2008-538, nepochybne vyplýva, že súd prvej inštancie v danom čase spor viedol ešte ako spor o určenie vlastníctva k nehnuteľnostiam, a nie ako spor, ktorého predmetom je určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva.

19. Žalovaná ďalej poukázala na to, že súd prvej inštancie uznesením zo dňa 22.03.2022, č. k. 5C/4/2008-605, vyzval žalobcov na opravu zrejmych nesprávností týkajúcich sa údajov v žalobnom petite ich zosúladením s tými na LV č. XXX a podľa GP č. XX/XXXX, označiac v bode 1. odôvodnenia spor ako o určenie, že nehnuteľnosti zapísané na LV č. XXX patria do dedičstva po O. K., nar. XX.XX.XXXX, zomr. XX.XX.XXXX; žalobcovia pritom o zmenu žaloby žiadnym procesným úkonom nepožiadali. Na podklade predmetného uznesenia žalobcovia podaniami zo dňa 31.03.2022 a dňa 07.04.2022 upravili petit žaloby domáhajúc sa určenia, že a/ O. K., nar. XX.XX.XXXX, zomr. XX.XX.XXXX, bol v čase svojej smrti vlastníkom nehnuteľností a b/ tieto nehnuteľnosti patria do dedičstva po ňom. Ani týmito podaniami však nežiadali o zmenu žalobného návrhu, o ktorej napokon konajúci súd ani nikdy nerozhodol, nakoľko ho len „opravovali“. Petit žaloby bol po jeho oprave nezrozumiteľný a podľa jeho formulácie išlo o petit zložený, ktorým si žalobcovia uplatňovali viacero nárokov, a nie o tzv. eventuality petit; konajúci súd mal rozhodnúť o pripustení zmeny žaloby. Žalovaná v tejto súvislosti podotkla, že určenie, že poručiteľ bol ku dňu svojej smrti vlastníkom nehnuteľností, nerieši otázku, či predmetné nehnuteľnosti naďalej patria do dedičstva po ňom, a teda či tieto môžu žalobcovia po skončení konania i reálne zdediť; za dobu 60 rokov od smrti poručiteľa sa mohlo totiž stať mnoho právne významných skutočností ovplyvňujúcich vyriešenie spornej otázky.

20. Žalovaná ďalej poukázala na to, že žalobcovia v podaniach opravujúcich žalobný petit označili, okrem iného i parcelu registra „T.“ č. XXX/XXX, o výmere 997 m², zastavaná plocha a nádvorie, ktorá mala vzniknúť odčlenením od pozemku parcelné č. XXX/XX, o výmere 2.868 m², na základe GP č. XX/XXXX. Táto parcela však doposiaľ nie je zapísaná v katastri nehnuteľností, a preto nie je ani vedená na LV č. XXX, k. ú. A. J., ako nesprávne uviedol vo výroku napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie. Uvedené potom zakladá nesprávnosť a nevykonateľnosť napadnutého rozsudku. Podľa žalovanej domáhanie sa dvoch určovacích petítov v spojení s nesprávnym označením parcely, i po výzve na opravu žalobného návrhu, malo zakladať dôvod na odmietnutie podania žalobcov konajúcim súdom podľa § 129 C.s.p. Napriek tomu, t. j. bez náležitého a správneho procesného postupu, relevantného návrhu na zmenu žaloby a rozhodnutia o ňom, konajúci súd vo veci meritórne rozhodol.

21. Žalovaná konajúcemu súdu vytkla i porušenie zásady kontradiktórnosti konania, či rovnosti zbraní. Na pojednávaní konanom dňa 07.10.2021 totiž zákonná sudkyňa uviedla predbežné právne posúdenie vecí, v rámci ktorého viackrát vybočila zo zákonných medzí manudukčnej povinnosti súdu, poučujúc žalobcov i o otázkach týkajúcich sa hmotného práva; išlo o otázku vecnej legitímácie v konaní o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, v ktorom majú vystupovať všetci do úvahy prichádzajúci dedičia. Zákonná sudkyňa v tejto súvislosti dala žalobcom na zváženie podanie nového návrhu na pristúpenie ďalších subjektov, neprípustne žalobcov poučiac i v súvislosti s formuláciou žalobného petitu. Uviedla, že hoci pozemok registra „C“ s parcelným č. XXX/XXX, o výmere 997 m², ostatná plocha, má vzniknúť odčlenením z pozemku registra „T.“ parcelné č. XXX/XX, k. ú. A. J., podľa GP, tento nebol doložený v potrebnom počte rovnopisov tak, aby mohol byť spojený s rozsudkom. Vzhľadom na to, že označenie správnych parciel, ako aj predloženie dôkazu preukazujúceho vymedzenie sporu je jednoznačne záležitosťou žalobcov, bola žalovaná toho názoru, že konajúcim súdom vykonané poučenie opäť presiahlo manudukčnú povinnosť v zmysle § 160 C.s.p. Žalovaná podotkla, že v tejto súvislosti uplatnila dňa 14.10.2021 námietku zaujatosti zákonnej sudkyne, nestotožniac sa pritom s názorom nadriadeného súdu, ktorý túto bez náležitého odôvodnenia zamietol. Preto podľa nej existovali naďalej dôvodné pochybnosti o nestrannosti a vzťahu zákonnej sudkyne k žalobcom, čím došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý súdny proces.

22. Za nesprávny a v rozpore s ustanovením § 182 C.s.p. označila žalovaná i procesný postup konajúceho súdu na pojednávaní dňa 17.05.2022, keď vyhlásil uznesenie, ktorým vyhlásil dokazovanie za skončené, odročiac následne uznesením pojednávanie na termín 14.06.2022 za účelom verejného vyhlásenia rozsudku; súčasne inštruoval právnych zástupcov strán doručiť tak súdu, ako i protistrane záverečné reči. Žalovaná pritom i s ohľadom na zmätočné procesné postupy konajúceho súdu, ako

aj žalobcov, chcela reagovať na ich záverečnú reč, ktorá mala predchádzať jej záverečnému slovu a niektoré skutočnosti vyvrátiť, a to i prípadným návrhom na doplnenie dokazovania. Upretie, resp. odňatie jej práva predniesť pred skončením dokazovania záverečnú reč vnímala ako zásadný a intenzívny zásah do jej základného práva na súdnu ochranu, na spravodlivé súdne konanie a do princípu rovnosti, všetko podľa Ústavy SR a Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“).

23. Žalovaná namietala i nesprávne právne posúdenie veci súdom prvej inštancie, a to minimálne v otázke preukázania naliehavého právneho záujmu žalobcov. Zdôrazňujúc, že naliehavý právny záujem je daný tam, kde je postavenie strán sporu neisté, uviedla, že zmyslom určovacej žaloby je vniešť istotu do neistých právnych vzťahov, ak k zodpovedajúcej náprave nemožno dospieť inak a zároveň i eliminovať prípadné budúce spory. S poukazom na bod 18. odôvodnenia napadnutého rozsudku uviedla, že vzhľadom na nesplnenie procesných podmienok na zmenu žaloby, ktorej predmetom bolo, či poručiteľ bol v čase smrti vlastníkom nehnuteľností, ani v prípade pozitívneho rozhodnutia súdu by podľa nej nedošlo k zmene právneho postavenia žalobcov, resp. neodstránil by sa stav právnej neistoty; žalobcovia by museli svoje nároky voči nej uplatňovať v inom súdnom spore, ktorého predmetom by bolo určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva. Podľa mienky žalovanej žalobcovia neosvedčili svoj naliehavý právny záujem v danej veci.

24. Žalovaná, uvedomujúc si rozdielne riešenia ohľadom konkurencie reštitučnej a vlastníckej žaloby v rámci rozhodovacej činnosti súdov, poukázala na uznesenie Ústavného súdu SR, sp. zn. III. ÚS 177/2013. Z jeho obsahu, rovnako ako aj z rozhodnutí citovaných konajúcim súdom v napadnutom rozhodnutí a predložených i žalobcami v priebehu konania, vyplývajú jednoznačné závery, a to že a/ reštitučné predpisy sú vo vzťahu špeciality k všeobecným predpisom, b/ ak sa možno ochrana práva domáhať podľa reštitučného predpisu ako špeciálneho a zároveň sú dané všetky podmienky pre jeho použitie, nemožno nárok uplatniť podľa všeobecných právnych predpisov a c/ použitie všeobecnej určovacej žaloby je možné výnimočne, keď sa vyskytnú okolnosti odôvodňujúce použitie určovacej žaloby ako jediného možného prostriedku nápravy krivd. Žalobcovia podľa nej v konaní nepreukázali existenciu takej objektívnej skutočnosti brániacej im uplatniť nárok včas podľa reštitučných predpisov a tiež ani výnimočnú okolnosť oprávňujúcu použitie všeobecnej určovacej žaloby; v danom prípade by potom mala prevážiť zásada *vigilantibus iura scripta* nad nedbanlivosťou žalobcov. Podľa jej názoru musí byť poskytnutá ochrana aj jej legitímnym očakávaniam počítajúc s udržaním nadobudnutého právneho stavu pred akoukoľvek jeho zmenou, ktorú nemohla rozumne očakávať vzhľadom na uplynutie viac ako polstoročia od konfiškácie nehnuteľností v časoch totalitného režimu na Slovensku. V prospech princípu všeobecnej spravodlivosti na jej strane svedčí i skutočnosť, že nehnuteľnosti od roku 1991 zrekultivovala, začlenila do územného plánu obce a v súčasnosti sú tieto využívané na verejné účely. Na pozemku parcelné č. XXX/XX, k. ú. A. J., sa nachádza elektrická rozvodňa, ktorej preloženie je technicky i finančne náročné a na pozemku parcelné č. XXX/XX, v totožnom k. ú., sú vybudované cestné, miestne, účelové komunikácie, chodník a parkovisko slúžiace obyvateľom obce, aj ako prístupové cesty k nehnuteľnostiam; na zvyšných pozemkoch má zámer vybudovať hasičskú zbrojnicu, ktorá je už vo formálnej fáze realizácie. Žalobcovia nemajú záujem vlastníť pozemky zaťažené verejným užívaním, čo môže vyvolať ďalšie spory a súdne konania zaoberajúce sa užívaním týchto verejných priestranstiev a ciest, a je v rozpore so zásadou hospodárnosti a efektívnosti konania. Strata jej vlastníckeho práva k pozemkom, ktoré spravovala a zveľaďovala v prospech verejnosti v žiadnom prípade nemôže byť v súlade s predstavou všeobecnej spravodlivosti.

25. So zreteľom na uvedené žalovaná odvolaciemu súdu navrhla napadnuté rozhodnutie zmeniť tak, že žalobu zamietne a žalobcov zaviazne na náhradu trov prvoinštančného aj odvolacieho konania, nevidiac dôvod na jeho zrušenie a vrátenie veci na nové konanie, keď predchádzajúcim postupom konajúceho súdu bola nezvratne poškodená na svojich právach.

26. Žalobcovia v 1. až 4. rade a v 9. rade k odvolaniu žalovanej uviedli, že súd prvej inštancie postupoval procesne správne, keď nerozhodol o zmene petitu, nakoľko v konaní nedošlo ku kvalitatívnej zmene žaloby spadajúcej pod ustanovenia C.s.p. o zmene žaloby. Mali za to, že samotná úprava alebo spresnenie žalobného návrhu nie je zmenou žaloby, a preto nie je potrebné o tom rozhodovať samostatným uznesením. Zásada *iura novit curia* totiž v praxi znamená, že strany sporu nie sú povinné uplatnené nároky, ani obranu proti nim, právne kvalifikovať, pretože uvedené je vecou konajúceho súdu; strany sporu však musia uviesť rozhodujúce skutočnosti, ktoré súdu správnu právnu kvalifikáciu umožnia. Uvedené platí i v prípade žaloby o určenie, že poručiteľ bol v čase smrti vlastníkom veci, keď

konajúcemu súdu nič nebránilo, aby sám upravil petit a vo výroku rozsudku rozhodol, že vec patrí do dedičstva po poručiteľovi. Napokon, konajúci súd mal povinnosť spresniť petit žaloby, ak z jej obsahu a nadväzujúcich vyjadrení nepochybne vyplývalo, čoho sa žalobcovia domáhali; uvedené platí najmä v prípadoch, keď teória alebo súdna prax pripúšťa rôzne znenia žalobného petitu, v ktorej súvislosti poukázali na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 6Cdo/374/2016, a Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 11.04.2019, sp. zn. 11Co/10/2018.

27. Podľa mienky žalobcov v konaní nebol sporný predmet žaloby, ale to, ako má znieť jej petit, a tým i konečné rozhodnutie vo veci tak, aby dosiahli požadovaný stav. Súdna prax je ustálená v tom, že oba petity sú správne a napĺňajú podmienku v § 137 písm. c) C.s.p., nakoľko súd v konaní jednoznačne rozhoduje o otázkach, a/ či bol poručiteľ v čase svojej smrti vlastníkom predmetnej nehnuteľnosti, a b/ či nehnuteľnosť patrí do dedičstva po poručiteľovi. Oba výroky tak tvoria súčasť rozhodnutia a konajúci súd správne vyriešil i otázku vlastníctva nehnuteľností ku dňu smrti poručiteľa, zaoberajúc sa i posúdením skutočností, ktoré nastali po poručiteľovej smrti.

28. Pokiaľ išlo o namietanú nevykonateľnosť petitu vo vzťahu k pozemku odčleneného GP, mali za to, že ani samotná chyba alebo nesprávny popis nehnuteľností nemôžu spôsobiť takú vadu rozsudku, na základe ktorej by mal odvolací súd žalobu zamietnuť alebo napadnutý rozsudok zrušiť. Keďže žalobcovia nie sú v katastri nehnuteľností zapísaní ako vlastníci, nemôžu pozemok odčleniť záznamom na podklade predloženého GP; z uvedeného dôvodu sú nehnuteľnosti v petite a rovnako i vo výroku rozsudku špecifikované v súlade s GP tvoriacim neoddeliteľnú súčasť rozsudku. Navyiac, rozsudok súdu prvej inštancie nebude tvoriť podklad pre zápis do katastra nehnuteľností, ale bude prílohou uznesenia notára osvedčujúceho dedičstvo, pričom z rozsudku je zjavné a určité, ktorých nehnuteľností sa týka a tieto sú zároveň nezameniteľné s inými nehnuteľnosťami.

29. Pokiaľ išlo o námietku zaujatosti žalobcovia uviedli, že súd prvej inštancie na pojednávaní dňa 07.10.2021 uviedol svoj právny názor ohľadom procesných strán v konaní o určenie, že vec patrí do dedičstva po poručiteľovi, nakoľko podali návrh na pristúpenie všetkých dedičov, avšak v tom čase konajúca sudkyňa ich návrh zamietla; nebolo preto možné spravodlivo očakávať opätovný návrh na ich pristúpenie. Žiadosť o doplnenie potrebných počtov vyhotovení GP bola čisto procesná a technická záležitosť, a preto nešlo o neprípustné poučovanie žalobcov tak, ako to prezentovala žalovaná.

30. Žalobcovia sa nestotožnili ani s námietkami žalovanej vzťahujúcimi sa k záverečným rečiam a ku skončeniu dokazovania. S ohľadom na dĺžku konania, ako aj nespočetné množstvo vyjadrení sporových strán nepredstavoval procesný postup konajúceho súdu taký intenzívny zásah do procesného práva žalovanej, ktorý by zakladal porušenie práva na spravodlivý súdny proces. Právna zástupkyňa žalovanej sa pritom na poslednom pojednávaní dňa 17.05.2022 riadne vyjadрила ku všetkým skutočnostiam, k dokazovaniu a tiež k právnej stránke veci, pričom v priebehu konania mala nepochybne dostatok priestoru navrhovať doplnenie dokazovania. Nakoľko strany sporu nenavrhli ďalšie dôkazy a konajúci súd po ich vyjadreniach nemal za potrebné vykonať ďalšie dokazovanie, vyhlásil ho uznesením za skončené, čím naplnil procesný postup podľa § 182 C.s.p. Na žiadosť žalobcov pripustil, aby obe strany do spisu založili svoje záverečné vyjadrenia, s čím obaja právni zástupcovia súhlasili a nemali voči tomu žiadne výhrady; žalovaná túto možnosť nevyužila. Podľa mienky žalobcov neboli na mieste ani očakávania žalovanej, že jej záverečná reč bude prednesená až po záverečnej reči žalobcov, keď takýto postup nevyplýva zo žiadneho zákonného ustanovenia a je len na posúdení súdu, v akom poradí stranám umožní zhrnúť svoje návrhy a vyjadriť sa k dokazovaniu a k právnej stránke veci.

31. A napokon v súvislosti s nesprávnym právnym posúdením veci súdom prvej inštancie žalobcovia uviedli, že v konaní riadne preukázali nadobudnutie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam poručiteľom; jeho vlastnícke právo potom nikdy nezaniklo. V tejto súvislosti podotkli, že výklad reštitučných predpisov, na základe ktorého by malo zo zákona dôjsť k strate vlastníckeho práva ako sankcie za neuplatnenie reštitučného nároku, nie je možný. Žalovaná nemohla nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnostiam na základe zákona č. 138/1991 Zb., ak tieto nehnuteľnosti nevlastnil štát a v tejto súvislosti poukázali i na nálezy Ústavného súdu SR, sp. zn. I. ÚS 151/2016, a sp. zn. I. ÚS 549/2015, ktorého právny názor prelomil Najvyšší súd SR v uznesení veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia, sp. zn. 1VObdo/2/2020. Nakoľko v danej veci jednoznačne nejde o žiadnu zo situácií, kedy by žalovaná mohla nadobudnúť vlastnícke právo aj od nevlastníka na základe existencie dobrej viery, nemôže dôjsť ani k prelomeniu zásady nemo plus iuris; princíp dobrej viery má napokon chrániť účastníkov

súkromnoprávných vzťahov. Konajúci súd preto správne vyhodnotil naliehavosť právneho záujmu na požadovanom určení. Vzhľadom na uvedené žalobcovia odvolaciemu súdu navrhli napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v celom rozsahu potvrdiť a priznať im voči žalovanej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

32. Pôvodne označení žalobcovia v 5. až 8. rade a v 10. až 17. rade, vo vyjadrení k odvolaniu žalovanej ozrejmili, že v podobnej veci sa domáhali návrhom z roku 2002 určenia, že vec patrí do dedičstva. Okresný súd Pezinok rozsudkom zo dňa 08.03.2004, sp. zn. 5C/829/2001, vyhovel žalobe, avšak Krajský súd v Bratislave rozsudkom zo dňa 18.05.2006, sp. zn. 3Co/150/2004, rozsudok v napadnutej časti zmenil a žalobu zamietol, keď bol toho názoru, že v oddelení „T.“ nemôže rozhodovať o veciach „B.“; to bol i dôvod, pre ktorý zobrali späť svoj návrh a podali žalobu v predmetnej veci (sp. zn. 5C/4/2008) s uplatneným petitom; ten i podľa názoru Najvyššieho súdu SR môže zniet' na určenie, že vec patrí do dedičstva. V ďalšom žalobcovia uviedli, že v prípade určenia, že O. K. bol vlastníkom nehnuteľností v čase smrti (XX.XX.XXXX), by rozhodnutie neriešilo dobu od roku 1962 do 2022. Boli toho názoru, že dostatočne označili strany sporu, opísali rozhodujúce skutočnosti, uviedli dôkazy a tieto i pripojili k návrhu, z ktorého bolo zrejmé, ktorému súdu bol určený, kto ho robí, ktorej veci sa týka a čo sa ním sleduje. Pokiaľ po začatí konania nimi uvádzané skutočnosti v žalobe doplnili o ďalšie, odôvodňujúce nimi uplatnený nárok, nešlo o zmenu žaloby. Preukázali i naliehavý právny záujem na požadovanom určení, ktorý spočíval v tom, že ich právne postavenie je bez požadovaného určenia neisté.

33. Žalobcovia v ďalšom označili odvolanie žalovanej za zmätočné. Žalovaná tvrdila, že sa stala vlastníčkou nehnuteľností buď zo zákona alebo vydržaním a tiež, že tieto v prospech verejnosti vyše 30 rokov spravovala a zveľaďovala. Okrem popierania skutočností tvrdených žalobcami však mala žalovaná aj povinnosť svoje tvrdenia preukázať, čo sa nestalo; nepreukázala teda, akým spôsobom nehnuteľnosti nadobudla. Navyiac, žalovaná nehnuteľnosti ani riadne neobhospodarovala, keď tieto rozparcelovala geometrickým plánom. Žalobcovia sa nestotožnili ani sa s námietkou žalovanej o odňatí jej práva konať dôvodiac, že ku svojim povinnostiam ostala pasívna. Súd prvej inštancie vyhodnotil dôsledne všetky skutočnosti, vysporiadal sa so všetkou argumentáciou a rovnako aj s právnou úpravou, a preto navrhli odvolaciemu súdu napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdiť.

34. Žalovaná v reakcii na vyjadrenie pôvodných žalobcov v 5. až 8. rade a v 10. až 17. rade k odvolaniu, pridŕžajúc sa odvolacej argumentácie, nesúhlasila s tým, že v danom prípade nešlo o zmenu žalobného návrhu. Zotrvála na tom, že konajúci súd bez akéhokoľvek procesného úkonu žalobcov svojvoľne prekvalifikoval predmet sporu. Opätovne poukázala na zmätočnosť a nezrozumiteľnosť petitu žaloby po jeho oprave, keď na jeho základe si žalobcovia uplatňovali viac nárokov, pričom tento bol vo vzťahu k označeniu parcely vzniknutej odčlenením GP nevykonateľný. Súd prvej inštancie nemal na podania žalobcov, ktorými „opravili“ petit žaloby vôbec prihliadať, resp. tieto mal odmietnuť. V ďalšom sa žalovaná vyjadrila k nesprávnej spisovej značke uvedenej v bode IV. odvolania, ktorú označila len za chybu v písaní. Záverom zotrvala na odvolacích dôvodoch, ako i na prezentovanom odvolacom návrhu.

35. Pôvodne označení žalobcovia v 5. až 8. rade a v 10. až 17. rade vo vyjadrení zo dňa 12.10.2022 k opätovnej námietke nevykonateľnosti žalobného petitu uviedli, že strana sa môže domáhať určenia vlastníctva alebo iného práva k nehnuteľnostiam, i pokiaľ tieto nie sú zapísané v katastri nehnuteľností. V takom prípade je potrebné k návrhu pripojiť GP, ktorý sa v prípade úspechu stane súčasťou rozsudku; túto povinnosť si podľa ich názoru splnili. V ďalšom sa opätovne vyjadrili k nesprávnosti spisovej značky vzťahujúcej sa k rozsudku, ktorú žalovaná pojala do článku IV. odvolania.

36. V priebehu odvolacieho konania odvolací súd zistil, že pôvodný žalobca v 12. rade, O. K., zomrel dňa XX.XX.XXXX, pričom podľa uznesenia Okresného súdu Pezinok vydaného prostredníctvom notárky O.. P. T. ako súdnej komisárky zo dňa 04.04.2023, sp. zn. 4D/13/2023, Dnot 31/2023, dedičmi po nebohom sa stali jeho manželka D. K., X.. L., a deti A. K., nar. XX.XX.XXXX, O. K., nar. XX.XX.XXXX a W. K., nar. XX.XX.XXXX. Zároveň zistil, že i pôvodný žalobca v 13. rade, O. K., nar. XX.XX.XXXX, zomrel dňa XX.XX.XXXX, keď podľa uznesenia Okresného súdu Pezinok vydaného prostredníctvom notárky O.. O. T. dňa 27.11.2024, sp. zn. 40D/943/2024, Dnot 256/2024, dedičmi po nebohom sa stali jeho manželka L. K., rod. D., a deti A. L. (v súčasnosti C. H.), nar. XX.XX.XXXX, O. K., nar. XX.XX.XXXX a D. D., X.. K., nar. XX.XX.XXXX. So zreteľom na charakter sporu a zistené skutočnosti odvolací súd uznesením zo dňa 02.06.2025, č. k. 3Co/146/2022-759, rozhodol, že v odvolacom konaní bude namiesto nebohého pôvodného žalobcu v 12. rade O. K., pokračovať s jeho dedičmi A. K., nar. XX.XX.XXXX

(označujúc ho za žalobcu v 12. rade), O. K., nar. XX.XX.XXXX (označujúc ho za žalobcu v 13. rade) a W. K., nar. XX.XX.XXXX (označujúc ho za žalobcu v 14. rade) a namiesto nebohého pôvodného žalobcu v 13. rade O. K. pokračovať s jeho dedičmi C. H. (pôvodne A. L.), nar. XX.XX.XXXX (označujúc ho za žalobcu v 15. rade), O. K., nar. XX.XX.XXXX (označujúc ho za žalobcu v 16. rade) a D. D., X. K., nar. XX.XX.XXXX (označujúc ju za žalobkyňu v 17. rade).

37. Odvolací súd, viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 379, § 380 C.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie, prejednal odvolanie žalovanej podľa § 385 ods. 1 C.s.p. na pojednávaní konanom dňa 09.10.2025, na ktorom zopakoval dokazovanie listinnými dôkazmi, a to výmerom o vlastníctve pôdy zo dňa 10.10.1947, potvrdením Štátnej sporiteľne v Bratislave zo dňa 14.05.1957, potvrdením z Štátneho okresného archívu Bratislava-vidiek zo dňa 12.08.1991, GP č. XXX/XXXX, rozsudkom Okresného súdu Bratislava III, č. k. PK-25C/109/2003-145, prídelovou listinou ONV BA vidiek zo dňa 20.12.1961, identifikáciou parciel a GP č. XX/XXXX, pričom dospel k záveru, že odvolanie žalovanej je čiastočne dôvodné; napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zmenil určiac, že pozemky registra „T.“, parcelné č. XXX/X, o výmere 892 m², trvalý trávny porast, parcelné č. XXX/XX, o výmere 91 m², trvalý trávny porast, parcelné č. XXX/XX, o výmere 450 m², trvalý trávny porast, parcelné č. XXX/XX, o výmere 659 m², trvalý trávny porast, vedené Okresným úradom Pezinok, katastrálny odbor, na liste vlastníctva č. XXX, pre k. ú. A. J., obec K., okres Z., a pozemok parcelné č. XXX/XXX, o výmere 997 m², zastavaná plocha a nádvorie, k. ú. A. J., obec K., okres Z., ktorý vznikol odčlenením od pozemku registra „T.“ parcelné č. XXX/XX, o výmere 2.868 m², zastavaná plocha a nádvorie, k. ú. A. J., obec K., okres Z., na základe geometrického plánu zo dňa 03.11.2016, č. 26/2016, úradne overeného Okresným úradom Pezinok, katastrálny odbor, dňa 16.11.2016, pod č. G1 XXXX/XXXX, pevne spojeného s napadnutým rozsudkom, patria v podiele 1/2 do dedičstva po O. K., nar. XX.XX.XXXX, zomr. XX.XX.XXXX a vo zvyšnej časti žalobu zamietol.

38. Vychádzajúc z odôvodnenia napadnutého rozsudku vo väzbe na obsah odvolania žalovanej súd prvej inštancie v ňom rozviedol rozhodujúci skutkový stav, opísal priebeh konania a uviedol stanoviská procesných strán k prejednávanej veci, ako aj výsledky vykonaného dokazovania, citoval ním aplikované právne predpisy, z ktorých vyvodil právne závery a tieto i patrične vysvetlil. Konajúci súd podrobne objasnil dôvody, pre ktoré vyhodnotil žalobu žalobcov za dôvodnú, pričom sa v rozsahu potrebnom zaoberal i pre vec rozhodujúcimi námietkami žalovanej; ním prijaté skutkové a právne závery nemožno považovať za zjavne neodôvodnené, keď tieto boli spôsobilé podrobiť ich odvolaciemu prieskumu.

39. Žalovaná v odvolaní namietala, že súd prvej inštancie pochybil, keď o spore, ktorého predmetom bolo, podľa žaloby pôvodných žalobcov, určenie vlastníckeho práva poručiteľa O. K. ku dňu jeho smrti, rozhodol tak, že určil, že špecifikované nehnuteľnosti patria do dedičstva po nebohom; neprípustne a bez rozhodnutia o zmene žalobného návrhu tak „prekvalifikoval“ predmet sporu. Uvedenej argumentácií žalovanej nemožno priznať úspech.

40. Odvolací súd v prvom rade udáva, že doterajšia rozhodovacia súdna prax ustálila, že žalobou o určenie, že konkrétna vec (hnuteľná alebo nehnuteľná) patrí do dedičstva po poručiteľovi sa môže v sporovom konaní domáhať ten, kto je dedičom, resp. do úvahy prichádzajúcim dedičom alebo jeho právnym nástupcom, voči inej osobe ako dedičovi (t. j. osoby, ktorá nie je poručiteľovým dedičom). Žaloba o určenie, že určitá vec patrí do dedičstva po poručiteľovi nepredstavuje tzv. inú žalobu, ale žalobu podľa § 137 písm. c) C.s.p. (predtým § 80 písm. c) O.s.p.) a sleduje ochranu vlastníckeho práva. Výrok rozsudku, ktorým sa žalobca domáha určenia, že určité veci patria do dedičstva po poručiteľovi, plne rešpektuje právnu úpravu zakotvenú v § 137 písm. c) C.s.p., t. j. vyhovuje zákonnej podmienke, že určovací žaloba musí zodpovedať právu v prítomnom čase. Keďže v konaní o tejto žalobe ide o posúdenie, či poručiteľ vlastnil konkrétnu vec v okamihu svojej smrti, ide v podstate o žalobu o určenie vlastníckeho práva poručiteľa ku dňu jeho smrti (k tomu aj R 32/2011). Podľa ustáleného názoru Najvyššieho súdu SR výrok rozsudku s určovaním vlastníckeho práva do minulosti sa nejavil, na rozdiel od výroku, že určité veci patria do dedičstva po poručiteľovi, ako zodpovedajúci právnej úprave zakotvenej v civilnom procesnom kódexe (predtým O.s.p.). Preto za príliehavejší a presnejší ustálil petit spočívajúci v určení, že vec patrí do dedičstva (k tomu aj uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 6Cdo 374/2013). Napokon, ak by aj žalobca zvolil formuláciu žalobného návrhu žiadajúc určiť, že poručiteľ bol v čase svojej smrti vlastníkom veci, súd by mohol sám pristúpiť k jeho spresneniu a určiť, že vec patrí do dedičstva, nakoľko je viazaný obsahom, ale nie presným znením žalobného petitu (k tomu aj rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 5Cdo 116/2023).

41. S poukazom na vyššie uvedené, zohľadniac, že podstatnou oboch zmienených formulácií žalobného návrhu (určenie, že vec patrí do dedičstva a určenie, že poručiteľ bol ku dňu svojej smrti vlastníkom veci) je, že vec ešte nebola pojatá do dedičstva a má byť ako dedičstvo prejednaná, možno uzavrieť, že ak žalobcovia uviedli v žalobe také znenie petitu, ktorý nebol formulovaný úplne priliehavo, avšak z jej obsahu, ako i nadväzujúcich vyjadrení, nepochybne vyplynulo, čoho a na akom základe sa domáhali, bol konajúci súd oprávnený upraviť, resp. spresniť znenie žalobného petitu, čo v konkrétnostiach prejednávanej veci znamenalo upraviť výrok meritórneho rozhodnutia a určiť, že špecifikované nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiteľovi. Nešlo pritom o žiadnu zmenu žaloby, ale len o spresnenie žalobného petitu.

42. Vychádzajúc z obsahu súdneho spisu, je zrejmé, že pôvodní žalobcovia sa žalobou domáhali určenia, že ich právny predchodca O. K.C. bol v čase smrti vlastníkom špecifikovaných nehnuteľností. Dôvodili existenciou výmeru o vlastníctve pôdy a prídelovou listinou, obe bez uvedenia dátumu, prevzatím nehnuteľností (pozemky parcela č. X/XX v PKV č. XXX, roľa, o výmere 0,2648 ha a parcela č. XXX/X, v PKV č. XXX, roľa, o výmere 0,5423 ha) do držby podľa zápisnice zo dňa 05.10.1945, pričom okrajovo dôvodili i splnenie podmienok vydržania vlastníckeho práva. Na tomto určení, t. j. že ich právny predchodca bol vlastníkom špecifikovaných nehnuteľností ku dňu smrti, zotrvali v priebehu konania, opierajúc sa o výmer o vlastníctve pôdy zo dňa 10.10.1947, ktorý na podporu svojich tvrdení neskôr založili do súdneho spisu spolu s ďalšími listinnými dôkazmi. V nadväznosti na uvedený výmer pôvodní žalobcovia upravovali i znenie petitu ich žaloby, keď navrhli určiť, že nebohí O. K. a C. K. boli v čase smrti každý v 1/2 k celku vlastníckymi špecifikovaných nehnuteľností a tieto patria do dedičstva po nich, alternatívne určiť, že len nebohý O. K. bol v čase smrti ich vlastníkom a tieto patria do dedičstva po ňom (viď podania na č. I. 232, č. I. 245). Po výzve konajúceho súdu formou uznesenia zo dňa 22.03.2022, č. k. 5C/4/2008-605, odstraňujúc vady nesprávnosti žalobného petitu v údajoch o výmere pozemku s parcelným č. XXX/XX, k. ú. A. J., a druhu tohto pozemku, ako i novovzniknutého pozemku s parcelným č. XXX/XXX, súčasne žiadali určiť, že nebohý O. K. bol v čase smrti vlastníkom nehnuteľností a tieto patria do dedičstva po nebohom. Z obsahu súdneho spisu vyplýva a možno súhlasí so žalovanou, že konajúci súd v priebehu konania nerozhodol o pripustení zmeny žalobného návrhu. Uvedené napokon nebolo potrebné, keďže tento považoval za dostatočne určitý a presný, keď výzvu na odstránenie väd smeroval len čo do neúplnosti označenia výmery a druhu dvoch pozemkov. Súd prvej inštancie teda bez zmeny predmetu sporu, rozhodol o totožnej žalobe žalobcov, ktorú podali na súd prvej inštancie, na čo nemala žiaden vplyv len formulačná úprava výroku meritórneho rozhodnutia konajúcim súdom, reflektujúca na judikatúrnu prax opísanú vyššie; tá vnímala ako priliehavejšiu určovaciu žalobu s výrokom, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po nebohom, na rozdiel od formulácie, že poručiteľ bol ich vlastníkom v čase svojej smrti. Konajúci súd, viazaný žalobným petitom, jeho obsahom, ako i zdôvodnením žaloby, nerozhodol o inom nároku, ako sa žalobcovia domáhali, neprekročil ich žalobný návrh a neprisúdil im viac ako požadovali (nimi zvolený tzv. zložený petit nebol súdom prvej inštancie pripustený - pozn. odvolacieho súdu). Nie je porušením zásady viazanosti súdu petitom, ak súd inak právne kvalifikuje skutok, ktorý je predmetom konania, resp. ak formulačne upraví petit návrhu vo výrokovej časti rozhodnutia, keď žalobe vyhovuje. Súd je totiž povinný výrokovú časť rozhodnutia formulovať tak, aby bola jasná, stručná, výstižná a predovšetkým materiálne vykonateľná (k tomu i nález Ústavného súdu SR, sp. zn. I. ÚS 122/2012). Je pritom irelevantné, ako súd prvej inštancie označoval predmet sporu v záhlaví ním vydaných procesných rozhodnutí (t. j. či o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva alebo o určenie, že nebohý bol vlastníkom nehnuteľností ku dňu smrti), nakoľko išlo stále o ten istý nárok, uplatnený na totožných skutkových tvrdeniach.

43. Nemožno súhlasiť ani s argumentáciou žalovanej, ktorá v tejto súvislosti podotkla, že určenie, že poručiteľ bol ku ňu smrti vlastníkom nehnuteľností, nerieši otázku, či tieto patria do dedičstva po poručiteľovi, a teda, nevedie k tomu, aby ich žalobcovia reálne zdedili. V zmysle súdnej judikatúry, v dôsledku vyhovujúceho výroku rozsudku súdu, ktorým určil, že vec patrí do dedičstva po poručiteľovi, sa táto (vec) následne prejedná v konaní o dedičstve ako majetok poručiteľa. Rozhodnutie, resp. osvedčenie o dedičstve však nepotvrďuje, že dedič je i v súčasnosti vlastníkom tejto veci. Po smrti poručiteľa totiž môžu nastať právne skutočnosti, s ktorými právny poriadok spája vznik vlastníctva niekoho iného (napríklad vydržaním); v konaní, v ktorom sa zisťuje, či určitá vec bola v čase smrti poručiteľa v jeho vlastníctve, súd však takéto (neskoršie) právne bezvýznamné skutočnosti neskúma; pre toto konanie je totiž relevantný čas smrti poručiteľa (k tomu R 32//2011). Vzhľadom na to, že žalobcami uplatňovaná žaloba sa týkala určenia vlastníctva poručiteľa k dátumu jeho smrti a okolnosti, ktoré nastali

neskôr, ho nemôžu ovplyvniť, po nadobudnutí právoplatnosti žalobe vyhovujúceho výroku rozsudku sa následne nehnuteľnosti stanú predmetom dedičského konania (konania o novoobjavenom majetku); jeho výsledok, a to potvrdenie nadobudnutia dedičstva alebo schválenie dohody o vysporiadaní dedičstva, príp. iné ukončenie konania ešte neznamená, že žalobcovia, prípadne niektorý z nich, je naďalej vlastníkom tohto majetku (k tomu i rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 4Cdo 214/2021).

44. Pokiaľ žalovaná namietala nevykonateľnosť enunciátu napadnutého rozsudku vzhľadom na nesprávnosť označenia pozemku s parcelným č. XXX/XXX, o výmere 997 m², zastavaná plocha a nádvorie, vzniknutého odčlenením z pozemku s parcelným č. XXX/XX, o výmere 2.868 m², podľa GP č. XX/XXXX, ako evidovaného na LV č. XXX, k. ú. A. J., možno súhlasiť s tým, že novovzniknutý pozemok zatiaľ nie je vedený na predmetnom liste vlastníctve. Z obsahu GP však jednoznačne vyplýva, že pozemok s parcelným č. XXX/XXX, má vzniknúť oddelením od pozemku s parcelným č. XXX/XX, o výmere 2.868 m², pričom oba tieto pozemky sú vo výkaze výmer evidované ako zapísané na LV č. XXX, pre k. ú. A. J.. Je zrejmé, že súd prvej inštancie vychádzal z uvedených informácií pri rozhodovaní o veci. Keďže možno pripustiť vhodnejšiu formulačnú úpravu výroku rozsudku tak, aby bolo nepochybné, že v súčasnosti sú na príslušnom LV č. XXX, k. ú. A. J., evidované len nehnuteľnosti registra „T.“ s parcelným č. XXX/X, Č.. XXX/XX, Č.. XXX/XX W. Č.. XXX/XX (a teda nie i novovzniknutý pozemok), k tejto formulačnej úprave napokon pristúpil i odvolací súd vo svojom rozhodnutí (viď i bod 77.).

45. V súvislosti s námietkou žalovanej ohľadne porušenia zásady kontradiktórnosti a princípu rovnosti zákonnou sudkyňou, keď mala žalobcom poskytnúť poučenie ohľadne aktívnej vecnej legitímácie a formulácie žalobného petitu v nadväznosti na predloženie dôkazu (GP č. XX/XXXX), ktoré poučenia mali podľa žalovanej presiahnuť rozsah manudukčnej povinnosti súdu, odvolací súd udáva, že podľa obsahu išlo o totožné skutočnosti, ktorými žalovaná spochybnila nestrannosť zákonnej sudkyne v podaní zo dňa 14.10.2021. Krajský súd v Bratislave pritom pri vrátení veci dňa 28.10.2021, sp. zn. 5NcC/15/2021, vyhodnotil jej argumentáciu ako v celosti týkajúcu sa procesného postupu sudcu v konaní, nakoľko ich zákonná sudkyňa predniesla v rámci predbežného právneho posúdenia veci, a preto nebol dôvod vylúčiť ju z prejednávania a rozhodovania o veci, s ktorým posúdením sa stotožnil i odvolací súd (§ 49 ods. 3 C.s.p.); spôsobom plnenia manudukčnej povinnosti konajúcej sudkyne vytykaným žalovanou nedošlo pritom ani k porušeniu princípu rovnosti strán, resp. kontradiktórnosti konania.

46. Podľa § 49 ods. 3 C.s.p. nie sú dôvodom na vylúčenie sudcu okolnosti spočívajúce v procesnom postupe sudcu alebo v jeho rozhodovacej činnosti.

47. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že princíp rovnosti zbraní, ako jeden z prvkov širšej koncepcie spravodlivého konania vyžaduje, aby každému účastníkovi bola daná primeraná možnosť predniesť svoj prípad za podmienok, ktoré ju neumiestnia do zjavnej nevýhody voči jej protistrane. Okrem tejto požiadavky zahŕňa koncepcia spravodlivého konania právo na kontradiktórne konanie, podľa ktorého účastníci musia mať možnosť nielen byť oboznámení s dôkazmi potrebnými na to, aby ich návrh bol úspešný, ale taktiež musia mať vedomosť o všetkých predložených dôkazoch a stanoviskách a vyjadriť sa k nim na účely ovplyvnenia rozhodnutia súdu (k tomu rozhodnutie Ústavného súdu SR, sp. zn. II. ÚS 249/2012). Požiadavka „rovnosti zbraní“ vyplývajúca z článku 6 ods. 1 Dohovoru je len iným označením základného ústavného práva na rovnosť účastníkov (strán) v konaní podľa článku 47 ods. 3 Ústavy SR. (viď i nález Ústavného súdu SR, sp. zn. II. ÚS 414/2015).

48. Je zrejmé, že zákonná sudkyňa vyslovila na súdnom pojednávaní dňa 07.10.2021 predbežný právny názor týkajúci sa splnenia procesnej podmienky existencie procesného spoločenstva na strane žalobcov, ktorú musí súd skúmať ex offio; z tejto fakticky vyplýva následná potreba podania návrhu na pristúpenie ďalších subjektov (potenciálnych dedičov) do konania. Uvedené pritom platí o to viac v situácii, keď žalobcovia taký návrh na pristúpenie ďalších dedičov do konania už raz podali, a to bez akejkoľvek ingerencie zo strany konajúceho súdu; konajúci súd ich návrh pritom len z formálnych dôvodov zamietol. Na uvedenom základe, prihliadajúc i na formuláciu zvolenú zákonnou sudkyňou pri vyslovení predbežného právneho posúdenia veci („dáva na zváženie“) je odvolací súd toho názoru, že týmto procesným postupom neporušila práva žalovanej garantované v článku 47 ods. 3 Ústavy SR. Rovnako také porušenie nemožno vzhliadnuť z potreby „ujasnenia“ si žalobného petitu, resp. požiadavky na predloženie potrebného počtu rovnopisov GP č. XX/XXXX, keď tento procesný postup uskutočnila zákonná sudkyňa v rámci odstraňovania väd neúplného a neurčitého podania žalobcov podľa § 129 C.s.p., ku ktorému mal súd prvej inštancie napokon pristúpiť už v skoršej fáze konania.

49. Odvolací súd však musel prisvedčiť odvolacej námietke žalovanej, ktorou namietala nesprávnosť procesného postupu konajúceho súdu v súvislosti s ukončením dokazovania a prednesením záverečných rečí.

50. Podľa § 182 C.s.p. ak súd pojednávanie neodročí, pred jeho skončením vyzve strany, aby zhrnuli svoje návrhy a vyjadrili sa k dokazovaniu a k právnej stránke veci. Ak po vyjadrení strán súd nepovažuje za potrebné vykonať ďalšie dôkazy, uznesením vyhlási dokazovanie za skončené.

51. Postup súdu prvej inštancie na pojednávaní podľa § 182 C.s.p. je z hľadiska procesnej aktivity sporových strán zavŕšený prednesením záverečných rečí. Je povinnosťou súdu vyzvať strany a ich zástupcov na prednesenie záverečnej reči, a to aj vtedy, ak bude pojednávanie odročovať za účelom vyhlásenia rozsudku podľa § 219 ods. 2 C.s.p. Obsahom záverečnej reči je stručné a vecné zhrnutie substancovaných skutkových tvrdení, vyjadrenie k priebehu sporu, k výsledkom dokazovania a k právnej stránke veci. Súd musí dbať na to, aby záverečná reč sporovej strany alebo jej zástupcu nenahrádzala úkony, na ktoré bola strana povinná v predchádzajúcich štádiách konania a aby v rámci prednesov nedochádzalo k neúčelným odklonom od predmetu sporu. Poradie prednesov určí sudca tak, aby ako prvý mohol svoju záverečnú reč predniesť žalobca (resp. postupne jednotliví žalobcovia) a potom žalovaný (resp. postupne jednotliví žalovaní). I keď výkon práva záverečnej reči je v individuálnej dispozícii oprávnenej osoby, t. j. strany, upretie, resp. odňatie práva sporovej strany predniesť pred skončením dokazovania záverečnú reč predstavuje podľa názoru Najvyššieho súdu SR zásah do jej základného práva na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy SR, práva na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru a do princípu rovnosti strán v zmysle článku 6 ods. 1 C.s.p., a ak nemu došlo, táto vada zakladá dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) C.s.p., ktorý je totožný s odvolacím dôvodom podľa § 365 ods. 1 písm. b) C.s.p. (súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (viď rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 5Obdo 12/2021)).

52. Z obsahu súdneho spisu, konkrétne zo zápisnice o pojednávaní dňa 17.05.2022 vyplýva, že konajúci súd po prednesoch právnych zástupcov strán vyhlásil dokazovanie za skončené a následne pojednávanie odročil za účelom verejného vyhlásenia rozsudku na termín 14.06.2022, s pokynom, aby právni zástupcovia strán doručili do súdneho spisu a protistrane v lehote 5 dní záverečné vyjadrenie. Na výzvu súdu prvej inštancie reagovala právna zástupkyňa v tom čase žalobcov v 1. až v 4. rade a v 9. rade, keď mu doručila podanie zo dňa 24.05.2022 s názvom Záverečná reč žalobcov.

53. Z uvedeného je zrejmé, že konajúci súd v rozpore s § 182 C.s.p. ukončil dokazovanie ešte pred tým, ako dal sporovým stranám, resp. ich zástupcom priestor na prednesenie záverečných rečí; svojim nesprávnym postupom tak zaťažil konanie vadou, ktorú odvolací súd so zreteľom na už raz odvolacím súdom zrušený v poradí prvý rozsudok súdu prvej inštancie zo dňa 26.09.2011, č. k. 5C/4/2008-167 (uznesenie zo dňa 30.09.2015, sp. zn. 14Co/38/2012) a povinnosť uloženú ustanovením § 390 C.s.p., ktorú musí v zmysle ustálenej praxe Ústavného súdu SR (viď rozhodnutie, sp. zn. I. ÚS 341/2025) bezvýhradne dodržiavať, nemohol napraviť inak, ako dať žalovanej, ktorá túto nesprávnosť v odvolaní vytýkala, priestor predniesť záverečnú reč na pojednávaní dňa 09.10.2025. V jej rámci právna zástupkyňa žalovanej zotrvala na argumentácii o nezvratnom porušení procesných práv žalovanej konajúcim súdom, ktorý poučoval žalobcov nad rámec manudukčnej povinnosti, a to tak vo vzťahu k aktívnej vecnej legitímácii, ako aj k žalobnému petitu.

54. Žalovaná v ďalšom sústredila svoju odvolaciu argumentáciu na nesprávne právne posúdenie danosti naliehavého právneho záujmu žalobcov na požadovanom určení zo strany konajúceho súdu. Bola toho názoru, že žaloba v znení výslovne požadovanom žalobcami, t. j. o určenie, že poručiteľ O. K. bol v čase svojej smrti vlastníkom dotknutých nehnuteľností, nie je spôsobilá odstrániť právnu neistotu v ich postavení, keďže po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia súdu by malo nasledovať ďalšie súdne konanie, ktorého predmetom bude určenie, že tieto nehnuteľnosti patria do dedičstva. Zároveň, mala za to, že v danom prípade sa jedná o konkurenciu nároku žalobcov podľa reštitučných predpisov s nárokom podľa všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka, a preto majú prednosť reštitučné predpisy (konkrétne zákon č. 229/1991 Zb.) ako predpisy špeciálne; v situácii, keď si žalobcovia nárok podľa týchto predpisov v prekluzívnej lehote neuplatnili, resp. na ich strane neexistovali také okolnosti, ktoré

by výnimočne umožnili použitie určovacej žaloby ako prostriedku nápravy krívd, nepreukázali existenciu naliehavého právneho záujmu.

55. Podľa ustálenej súdnej praxe žalobca má naliehavý právny záujem na určení, že je vlastníkom nehnuteľnosti vždy, ak je žalovaný zapísaný v katastri nehnuteľností. Ako uviedol odvolací súd vyššie, žalobami o určenie vlastníctva sú aj žaloby o určenie, že veci patria do dedičstva, resp. žaloby o určenie, že určitá osoba bola ku dňu smrti vlastníkom vecí (k tomu aj rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3Cdo 44/2008). Vzhľadom na uvedené, v situácii, keď predmetom konania bola síce požiadavka žalobcov na určenie vlastníckeho práva ich právneho predchodcu k nehnuteľnostiam ku dňu jeho smrti, avšak táto má charakter žaloby o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, tak ako to napokon konajúci súd v súlade s ustálenou judikatúrou formulačne vyjadril v enunciiate súdneho rozhodnutia, je nepochybné, že po právoplatnom skončení tohto konania nebude nasledovať ďalšie súdne konanie s totožným predmetom, t. j. o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, ako mylne namietala žalovaná.

56. Vo vzťahu k jej zvyšnej argumentácii odvolací súd udáva, že z odôvodnenia napadnutého rozsudku je zrejmé, že konajúci súd v situácii, keď sa žalobcovia dovolávali určenia, že špecifikované nehnuteľnosti patria do dedičstva, a teda sa domáhali ochrany svojich práv podľa všeobecných predpisov občianskeho práva, vzhľadom na osobité okolnosti odôvodňujúce uprednostniť určovaciu žalobu pred možným nárokom podľa reštitučných predpisov. Hodno uviesť, že obe procesné strany sa v priebehu sporu vyjadrovali k aplikácii reštitučných predpisov, konkrétne k použitiu ustanovení zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku (ďalej len „zákon č. 229/1991 Zb.“) (resp. i zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom) a v nich zakotveného reštitučného dôvodu - prevzatie veci bez právneho dôvodu; žalobcovia mali za to, že o prípad konkurencie reštitučného nároku s nárokom podľa všeobecných predpisov občianskeho práva v danej veci nešlo, kým žalovaná bola opačného názoru. Odvolací súd umožnil procesným stranám vyjadriť sa k použitiu dotknutých ustanovení § 4 ods. 1 a ods. 2, § 5, § 6 ods. 1 písm. p) a ods. 6 zákona č. 229/1991 Zb. (keď tieto opomenul uviesť konajúci súd v napadnutom rozsudku) v zmysle § 382 C.s.p. na pojednávaní dňa 09.10.2025. Žalobcovia sa v celom rozsahu pridržali svojich písomných a ústnych vyjadrení prezentovaných k tejto otázke v priebehu konania pred prvoinštančným súdom. Žalovaná zotrvala na tom, že neexistuje žiaden objektívny dôvod, pre ktorý si dedičia po manželoch Vršekových nemohli uplatniť svoj nárok podľa reštitučných predpisov.

57. Podľa § 4 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb. oprávnenou osobou je štátny občan Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, ktorý má trvalý pobyt na jej území a ktorého pôda, budovy a stavby patriace k pôvodnej poľnohospodárskej usadlosti prešli na štát alebo na iné právnické osoby v dobe od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 spôsobom uvedeným v § 6 ods. 1.

58. Podľa § 4 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb. ak osoba uvedená v odseku 1 zomrela pred uplynutím lehoty uvedenej v § 13 alebo ak bola pred uplynutím tejto lehoty vyhlásená za mŕtvu, sú oprávnenými osobami, pokiaľ sú štátnymi občanmi Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky a majú trvalý pobyt na jej území, fyzické osoby v tomto poradí:

- a) dedič zo závetu, ktorý bol predložený pri dedičskom konaní, ktorý nadobudol celé dedičstvo,
- b) dedič zo závetu, ktorý nadobudol vlastníctvo, ale iba v miere zodpovedajúcej jeho dedičskému podielu; to neplatí, ak dedičovi podľa závetu pripadli len jednotlivé veci alebo práva; ak bol dedič závetom ustanovený len k určitej časti nehnuteľnosti, na ktorú sa vzťahuje povinnosť vydania, je oprávnený iba k tejto časti nehnuteľnosti,
- c) deti a manžel osoby uvedenej v odseku 1, všetci rovným dielom; ak dieťa zomrelo pred uplynutím lehoty uvedenej v § 13, sú na jeho mieste oprávnenými osobami jeho deti, a ak niektoré z nich zomrelo, jeho deti.

59. Podľa § 5 zákona č. 229/1991 Zb. povinnými osobami sú štát alebo právnické osoby, ktoré ku dňu účinnosti tohto zákona nehnuteľnosť držia, s výnimkou a) podnikov so zahraničnou majetkovou účasťou a obchodných spoločností, ktorých spoločníkmi alebo účastníkmi sú výhradne fyzické osoby. Táto výnimka neplatí, ak ide o veci nadobudnuté od právnických osôb po 1. októbri 1990, b) cudzích štátov.

60. Podľa § 6 ods. 1 písm. p) zákona č. 229/1991 Zb. oprávneným osobám sa vydajú nehnuteľnosti, ktoré prešli na štát alebo na inú právnickú osobu v dôsledku prevzatia nehnuteľností bez právneho dôvodu.

61. Podľa § 6 ods. 6 zákona č. 229/1991 Zb. ak nehnuteľnosti prešli do vlastníctva obce, má oprávnená osoba právo podľa tohto zákona voči obci.

62. S poukazom na odvolaciu argumentáciu žalovanej bolo v danej veci rozhodujúce vyhodnotiť zásadnú otázku rozhraničenia vzťahu medzi reštitučným predpisom ako lex specialis a Občianskym zákonníkom ako lex generalis, a to pomocou tzv. testu reštitučného právneho vzťahu, skúmaním existencie jeho troch „stavebných“ prvkov, ktorými sú: (1) osoba, ktorá žiada o vydanie veci podľa reštitučného predpisu, spĺňa podmienky (štatút) oprávnenej osoby, (2) existencia relevantného reštitučného dôvodu, resp. titulu, t. j. ak vec prešla na štát spôsobom, ktorý reštitučný zákon označuje ako reštitučný dôvod, (3) možnosť zaradiť toho, kto drží nehnuteľnosti ku dňu účinnosti zákona pod pojem „povinná osoba“. V prípade absencie čo i len jedného z týchto zákonných predpokladov nemožno hovoriť o založení reštitučného vzťahu, čo vylučuje aplikáciu lex specialis. (k tomu aj rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3Cdo 58/2012). Inými slovami, reštitučné zákony, aj keď majú vo vzťahu k Občianskemu zákonníku povahu lex specialis, nevylučujú možnosť v prípade, ak sa zistí, že ustanovenia lex specialis nemožno na daný prípad uplatniť, domáhať sa ochrany vlastníckeho práva podľa Občianskeho zákonníka žalobou o určenie vlastníckeho práva.

63. Pôvodní žalobcovia splnili predpoklady osoby oprávnenej na vydanie nehnuteľností (§ 4 ods. 2 písm. c) zákona č. 229/1991 Zb.), v prípade povinnej osoby tieto vlastnícky patrili už nie štátu, ale žalovanej (§ 5, § 6 ods. 6 zákona č. 229/1991 Zb.), pričom štát mal nehnuteľnosti prevziať bez právneho dôvodu podľa § 6 ods. 1 písm. p) zákona č. 229/1991 Zb. Z predmetného ustanovenia explicitne vyplýva, že prevzatie veci bez právneho dôvodu je reštitučný dôvod, i keď tento označil Ústavný súd SR v rozhodnutí pod sp. zn. I. ÚS 548/2024 za obsahovo zmätočný. Ústavný súd vyslovil, že vníma rozpor, keď časť jedného § 6 ods. 1 (...nehnuteľnosti, ktoré prešli na štát...) viaže reštitúciu výslovne na podmienku nadobudnutia vlastníctva štátom a jeho ďalšia časť na podmienku, že štát prevzal vec bez právneho dôvodu. Pri načrtnutej legislatívnej nedôslednosti tejto právnej normy neopomína porušovanie fundamentálnych princípov demokratického a právneho štátu v rokoch 1948 - 1989, a preto konštatoval, že o uvedený reštitučný dôvod ide vtedy, ak vlastník veci síce nebol postupom štátu formálne pozbavený svojho vlastníckeho práva, bola mu však odňatá možnosť vec držať, užívať ju a používať jej plody a úžitky. Štát sa zmocnil veci vo vlastníctve osôb a nakladal s ňou ako s vlastnou (fyzická okupácia) bez toho, že by k tomu mal nejaký právne relevantný právny dôvod (titul), s ktorým vtedy platné právo spájalo prechod vlastníckeho práva (k tomu aj rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 5MCdo/4/2009). Podľa zmieneného rozhodnutia Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 5MCdo 4/2009, prevzatie veci bez právneho dôvodu samo osebe pojmovo vylučuje (a vylučovalo aj v rozhodnom období) vznik vlastníckeho práva na strane subjektu, ktorý sa veci ujal bez právneho dôvodu. Súdna judikatúra však pod prevzatím veci bez právneho dôvodu vnímala i situácie, keď štát prevzal nehnuteľnosti na základe správneho rozhodnutia, ktoré nebolo riadne doručené a nenadobudlo právnu účinnosť (k tomu rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 4Cdo 130/2007, sp. zn. 4Cdo 180/2010), ale i na základe neplatného právneho úkonu. Prevzatie nehnuteľnosti štátom bez právneho dôvodu nastalo aj v situácii, keď síce existoval právny dôvod na toto prevzatie, ale tento bol nespôsobilý vyvolať zamýšľané právne dôsledky (k tomu rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 8Cdo 144/2018).

64. V skúmanej veci si štát aproboval vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, resp. v tom čase k parcele č. XXX, k. ú. A. J., evidovanej v PKV č. XXX, na základe rozhodnutia Okresného národného výboru Bratislava - okolie zo dňa 21.04.1961, č. Pôd 213/1961, ktorý prideliť pôdu patriacu pôvodne bývalému vlastníkovi grófovi C. W., podľa § 6 ods. 1 písm. e) nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SR (v znení „sa prideliť absolventom nižších poľnohospodárskych škôl najviac vo výmere do 10 ha ornej alebo do 15 ha poľnohospodárskej pôdy, ak chcú sami hospodáriť“) Československému štátu, v správe pôdohospodárskeho odboru ONV Bratislava - vidiek, a to disponujúc rozhodnutím, ktoré tomu predchádzalo; išlo o rozhodnutie konfiškačnej komisie zo dňa 12.08.1946, č. 764/375b - 1946; tá rozhodla o tom, že gróf W. je zradca a nepriateľ slovenského národa a Československej republiky a jeho majetok sa považuje za skonfiškovaný ku dňu 01.03.1945. Formálne teda existoval právny titul, od ktorého Československý štát odvodzoval existenciu vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, hoci, ako vyhodnotil konajúci súd a žalovaná to v odvolaní nenamietala, tento nemohol vyvolať zamýšľané právne dôsledky, keďže na sporné nehnuteľnosti existoval už skorší výmer o pridelení pôdy zo dňa 10.10.1947 v prospech právnych predchodcov žalobcov a v konaní nebolo preukázané, že by tento výmer bol predpísaným spôsobom zrušený, prípadne by došlo k odňatiu prídelu v súlade s vtedy platnými

právnymi predpismi na to kompetentným orgánom. Išlo teda o duplicitné pridelenie nehnuteľností Československému štátu od totožného vlastníka (gróf W.), ktoré nemohlo vyvolať zamýšľané právne dôsledky, v dôsledku čoho tieto Československý štát prevzal bez právneho dôvodu. Potom ako Československý štát zaevidoval svoje vlastnícke právo k nehnuteľnostiam v PKV č. XXX, k. ú. A. J., sa stala ich vlastníkom žalovaná (obec) na základe zákona č. 138/1991 Zb.

65. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku je zrejmé, že konajúci súd vyhodnotil, že v danej veci došlo ku konkurencii dvoch nárokov, a to podľa reštitučných predpisov (zákona č. 229/1991 Zb.), keď žalobcovia sa mohli domáhať vydania nehnuteľností prevzatých štátom bez právneho dôvodu, s nárokom podľa všeobecných predpisov Občianskeho zákonníka (§ 126); túto konkurenciu, v rámci skúmania procesnej podmienky danosti naliehavého právneho záujmu, vyhodnotil v prospech aplikácie lex generalis, prihliadajúc na tzv. osobitné okolnosti prípadu. Postupoval tak v súlade s judikatúrou Ústavného súdu SR, ktorá v otázke konkurencie určovacej žaloby s reštitučnými predpismi stojí na záveroch prezentovaných i v nálezoch sp. zn. I. ÚS 460/2017, sp. zn. II. ÚS 249/2011, sp. zn. III. ÚS 178/06; podľa nich reštitučné predpisy neboli vydané pre ten účel, aby spôsobili zánik vlastníckeho práva oprávnených osôb, ale aby im uľahčili obnovenie tohto práva. Preto, ak došlo k zabratiu majetku štátom bez právneho dôvodu, osoba nestratila svoj vlastnícky vzťah k tomuto majetku a nič nebráni tomu, aby sa svojho nároku, resp. finančnej náhrady domáhala žalobou opierajúcou sa o všeobecné predpisy občianskeho práva. V situácii, keď štátu nesvedčil žiaden právny titul nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, ostalo naďalej k nehnuteľnosti zachované vlastnícke právo toho subjektu, ktorý bol jej posledným vlastníkom pred dňom zápisu vlastníckeho práva štátu, hoci zápis v evidencii nehnuteľností tomu nezodpovedal. Zároveň konajúci súd zohľadnil, že v určitých situáciách, zodpovedajúcich individuálnym okolnostiam, je možné domáhať sa určenia vlastníckeho práva podľa všeobecných predpisov občianskeho práva, i ak vlastníctvo k nehnuteľnostiam bolo odňaté bez právneho dôvodu, čo považoval za prípad prejednávaneho sporu. S poukazom na konanie pôvodnej žalobkyne v 1. rade, Y. O., ktorá sa viacerými spôsobmi snažila o prinavrátanie vlastníctva nehnuteľností (viď bod 26. odôvodnenia rozsudku) dospel k záveru, že v danej veci existovali okolnosti odôvodňujúce podanie určovacej žaloby. Ich preskúmaním sa odvolací súd stotožnil s názorom konajúceho súdu o prípustnosti určovacej žaloby v zmysle § 137 písm. c) C.s.p.

66. Z obsahu súdneho spisu vyplýva, že pôvodní žalobcovia, resp. pôvodná žalobkyňa v 1. rade ešte pred účinnosťou reštitučných predpisov adresovala JRD Modra žiadosť zo dňa 10.09.1990 o vrátenie lúky, ktorú, podľa obsahu žiadosti zo dňa 06.09.1991, i užívala. Následne požiadala o vrátenie pôvodnej parcely č. XXX/X, k. ú. A. J., v zmysle ustanovení zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách (ďalej len „zákon č. 330/1991 Zb.“) a jej žiadosť bola predmetom prerokovania s Poľnohospodárskym družstvom VaPD Modra a pozemkovým úradom dňa 13.03.1992. Zo zápisnice o prerokovaní z uvedeného dňa pritom vyplýva, že táto bola predpokladom pre vydanie rozhodnutia Pozemkového úradu v zmysle zákona č. 330/1991 Zb. O nápravu právneho stavu sa v zastúpení ostatných dedičov pôvodná žalobkyňa v 1. rade snažila i prostredníctvom obnovy dedičského konania po právnych predchodcoch (č. I. 425, 426-427). Žalovaná pritom v priebehu konania nespochybnila, že v danom čase nehnuteľnosti boli predmetom užívania JRD, preto je pochopiteľné, že pôvodná žalobkyňa v 1. rade sa ako laik, neznalý práva, snažila o prinavrátanie vlastníctva žiadosťami adresovanými práve subjektu, ktorý ich v tom čase obhospodaroval a užíval. So zreteľom na uvedené, i keď, ako zdôraznil súd prvej inštancie, žalobcovia svoj nárok neuplatnili podľa reštitučných predpisov, je nepochybné, že v snahe o navrátenie vlastníctva patriaceho ich právnym predchodcom neostali laxní, resp. pasívni, keďže podaniu žaloby predchádzala ich aktívna snaha o získanie štátom odňatého vlastníctva pôdy. Napokon, zohľadniac mimoriadnu povahu reštitučných zákonov, ich legislatívnu nedôslednosť, ktorú konštatoval i Ústavný súd SR a ktoré z tohto dôvodu nemuseli byť zrozumiteľné bežnému občanovi, nemožno neuplatnenie ich práv v rámci reštitučných predpisov vykladať v ich neprospech, o to viac pri spleťtých vlastníckych a užívacích právach k nehnuteľnostiam v danom čase (vlastnícke právo zapísané v PKV v prospech štátu, nehnuteľnosti fakticky užívané JRD, dané do užívania pôvodnej žalobkyne v 1. rade). Reštitučné nároky sú nárokmi mimoriadnymi, a to do tej miery, že je tu odôvodnený aj mimoriadny postup súdov byť zhovievavejší k forme a obsahu uplatnenia týchto nárokov (viď i rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 5Cdo/72/1999, sp. zn. 3Cdo/58/2012). Zohľadniac potom špecifickosť prípadu, podčiarknutú najmä krokmi pôvodnej žalobkyne v 1. rade v snahe o prinavrátanie nehnuteľností do vlastníctva žalobcov, v situácii, keď právny titul svedčiaci vlastníctvu štátu nevyvolal zamýšľané právne účinky, nemožno žalobcom uprieť právo, aby sa domáhali určenia, že nehnuteľnosti patria do

dedičstva po ich právnom predchodcovi, určovacou žalobou podľa § 137 písm. c) C.s.p. Napokon, pôvodným žalobcom nemožno uprieť ich legitímne očakávanie, že nimi zvolený postup zodpovedal zákonu, keď v čase podania žaloby aj niektoré rozhodnutia Najvyššieho súdu SR pripúšťali možnosť domáhať sa na súde určenia vlastníctva (sp. zn. 4Cdo 111/1999). Na uvedené závery pritom nemá vplyv ani apel žalovanej na princíp všeobecnej spravodlivosti, ktorý odôvodňovala rekultiváciou nehnuteľností a ich využívaním na verejné účely. V priebehu prvoinštančného konania, a napokon ani v odvolaní, totiž žalovaná nijako nepoprela tú skutočnosť, že bola informovaná o snahe pôvodnej žalobkyne v 1. rade usporiadať vlastnícke vzťahy k nehnuteľnostiam, a tým oboznámená so skutočnosťami, ktoré mohli vyvolať pochybnosti o tom, či je ich skutočným vlastníkom; pokiaľ v tejto situácii nakladala s nehnuteľnosťami, bez vyčkania na úplné vyriešenie vlastníckych vzťahov ku nim, resp. ani sa o ne nijako nesnažila, nemôže sa odvolávať na princíp všeobecnej spravodlivosti a právnej istoty.

67. Pokiaľ žalovaná v tomto smere poukazovala osobitne na rozhodnutie Ústavného súdu SR, sp. zn. III. ÚS 177/2013, je zrejmé, že v ním posudzovanom prípade ostal sťažovateľ nečinný a okrem podania dvoch žalôb neurobil žiadne aktívne kroky na navrátenie vlastníctva po svojich právnych predchodcoch, čo však nebol prípad žalobcov.

68. So zreteľom na vyššie uvedené vyhodnotil odvolací súd námietku žalovanej o nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobcov na určovacej žalobe za nedôvodnú. Podotýka pritom, že tento by bol daný i v prípade, ak by nešlo o konkurenciu nárokov žalobcov podľa reštitučných predpisov a všeobecných predpisov občianskeho práva. Naliehavý právny záujem je daný principiálne vždy pri potrebe docieľiť zmenu zápisu v katastri nehnuteľností. V prejednávanej veci pritom žalobcovia žalobou sledovali vytvorenie právneho podkladu na prejednanie sporných nehnuteľností v konaní o dedičstve po svojom právnom predchodcovi.

69. Vychádzajúc z odvolania žalovanej, jeho skutkového a právneho zdôvodnenia, ktorým bol odvolací súd viazaný (§ 380 ods. 1 C.s.p.), žalovaná v ňom v ďalšom použitou odvolacou argumentáciou nespochybnila správnosť skutkových zistení a na nich nadväzujúceho právneho záveru konajúceho súdu ohľadne existencie vlastníckeho práva nebohého O. K. W. C. K. k nehnuteľnostiam, ktoré nadobudli na základe výmeru o vlastníctve pôdy zo dňa 10.10.1947.

70. Podľa predmetného výmeru Povereníctvo v zmysle § 1 ods. 1 nariadenia č. 104/1946 Sb. n. SNR a nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR prideliло poľnohospodárske nehnuteľnosti v k. ú. J., o celkovej výmere 0,8071 ha, v prídelovom pláne označené v PKV č. XXX, roľa č. X/XX, o výmere 0,2648 ha, za cenu 551 Kčs a v PKV č. XXX, roľa č. XXX/X, o výmere 0,5423 ha, za cenu 1.979 Kčs, do vlastníctva manželom O. K. W. C. K., v ideálnej časti 1/2 a 1/2. Podľa identifikácie parciel vyhotovenej Katastrálnym úradom v Bratislave, správa katastra Pezinok, pozemok s pôvodným parcelným č. X/XX, roľa, zodpovedal pozemku v registri „T.“, s parcelným č. XXX/X, trvalý trávny porast, o výmere 3.089 m², ktorá okolnosť nebola žalovanou sporovaná. Skutočnosť, že pozemok s parcelným č. XXX/X, o výmere 3.089 m², ako i pôvodná parcela č. XXX/X, o výmere 5.423 m², boli podľa definitívneho prídelového plánu v k. ú. J., pridelené neb. O. K. a jeho manželke C., vyplýva i z potvrdenia Štátneho okresného archívu Bratislava-vidiek zo dňa 12.08.1991. Manželia K. zaplatili za pridelené nehnuteľnosti prídelovú cenu spolu 2.700 Kčs, čo vyplýva z potvrdenia Štátnej sporiteľne v Bratislave zo dňa 14.05.1957; podľa neho nebohí O. K. a manželka C., nemali k uvedenému dátumu nedoplatok za roľu v k. ú. A. J., keď uhradili splátku v starej mene v sume 2.700 Kčs, čo v novej mene zodpovedalo sume 540 Kčs.

71. Zohľadniac vykonané dokazovanie, výmer o vlastníctve pôdy zo dňa 10.10.1947 predstavoval relevantný právny titul pre nadobudnutie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam pre právnych predchodcov žalobcov, pre každého v 1/2. Ako správne konštatoval i súd prvej inštancie výmer o vlastníctve pôdy bol vydaný Povereníctvom, t. j. oprávneným orgánom v zmysle § 1 ods. 1 nariadenia č. 104/1946 Sb. n. SNR. Bolo v ňom uvedené označenie právneho predpisu, podľa ktorého sa vydal, akej veci sa týkal, bol datovaný, opatrený úradnou pečiatkou a podpisom povereníka, pričom v ňom bolo obsiahnuté meno bývalého vlastníka, prídelcov, a boli špecifikované i nehnuteľnosti tvoriace predmet prídelu, spolu s ďalšími podmienkami. Keďže výmer o vlastníctve pôdy zo dňa 10.10.1947 splnil po formálnej a obsahovej stránke všetky zákonné náležitosti v zmysle nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR, treba ho považovať za verejnú listinu deklarujúcu vlastnícke právo prídelcu (tu právnych predchodcov žalobcov) k pridelenej pôde, každého v 1/2 (k tomu i rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 4Cdo 123/2003 (R 44/2005)). Hodno dodať, že k nadobudnutiu vlastníctva prídelom zásadne nebola potrebná

intabulácia; nedostatok zápisu v pozemkovej knihe nemal vplyv na vlastníctvo k prídelu. Z hľadiska vlastníctva nebola preto rozhodujúca skutočnosť, že v pozemkovej knihe nedošlo k zápisu o prídelovom konaní v prospech manželov K. (k tomu rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3MCdo 5/2013, sp. zn. 6Cdo 169/2020). Vzhľadom na to, že v konaní neboli tvrdené a následne ani preukázané skutočnosti majúce za následok vzdanie sa prídelu alebo jeho odňatie manželom K., títo nestratili svoje vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, každý v 1/2. Tieto, resp. pozemok s parcelným č. XXX/X, k. ú. A. J., potom nemohol byť duplicitne pridelený Československému štátu podľa rozhodnutia Okresného národného výboru Bratislava - okolie zo dňa 21.04.1961, v zmysle nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR z majetku bývalého vlastníka grófa W., keďže tento nebol v tom čase už jeho vlastníkom; uvedené rozhodnutie preto nevyvolalo zamýšľané právne účinky. Z rovnakých dôvodov potom nemohla vyvolať právne účinky ani prídelová listina vydaná Okresným národným výborom Bratislava - vidiek dňa 20.12.1961, na základe ktorej bola parcela č. XXX/X, lúka, o výmere 0,3089 ha, pridelená nebohému O. K. v celosti.

72. Vzhľadom na to, že vykonaným dokazovaním bolo preukázané, že vlastníckmi pozemku zidentifikovaného ako parcelné č. XXX/X, o výmere 3.089 m², k. ú. A. J., rozčleneného v zmysle GP č. XXX/XXXX na nehnuteľnosti (parcelné č. XXX/X, s výmerou 892 m², parcelné č. XXX/XX, o výmere 91 m², parcelné č. XXX/XX, o výmere 450 m², parcelné č. XXX/XX, o výmere 659 m² a parcelné č. XXX/XX, o výmere 997 m²), sa stali na základe výmeru o vlastníctve pôdy zo dňa 10.10.1947 neb. O. K. a C. K., každý v 1/2, mohli sa žalobcovia, ako dedičia, a tým osoby aktívne vecne legitimované, domáhať určenia, že tieto patria do dedičstva po O. K. v 1/2 a po C. K., rovnako v 1/2. V konaní nebolo prednesené skutkové tvrdenie a ani produkovaný žiaden dôkaz, podľa ktorého by neb. O. K. nadobudol podiel o veľkosti 1/2 na nehnuteľnostiach patriaci jeho manželke; nestal sa potom v tejto časti nositeľom vlastníckeho práva, z dôvodu ktorého potom ani žalobcom nesvedčila aktívna vecná legitimácia domáhať sa určenia, že nehnuteľnosti v celosti patria do dedičstva po poručiteľovi. Hodno dodať, že poručiteľ od počiatku musel vedieť, že mu patrí len podiel o veľkosti 1/2 k nehnuteľnostiam, keď podiel rovnakej veľkosti nadobudla výmerom jeho manželka C., preto ho nemohol nadobudnúť ani titulom vydržania.

73. Vecná legitimácia, či už aktívna alebo pasívna, je vo všeobecnosti oprávnenie strany vyplývajúce z hmotného práva. Vecnú legitimáciu má tá procesná strana, ktorej svedčí stav z hmotného práva, teda kto je nositeľom subjektívneho práva (aktívna vecná legitimácia) alebo nositeľom subjektívnej povinnosti (pasívna vecná legitimácia), o ktorých sa v konaní rozhoduje. Odvolací súd bol pritom povinný skúmať vecnú legitimáciu strán sporu s ohľadom na právny názor a závery vyslovené nielen Najvyšším súdom SR v rozhodnutí sp. zn. 2Cdo 205/2009, ale i Ústavným súdom SR; ten v rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 407/2016 zdôraznil, že preskúmanie vecnej legitimácie, či už aktívnej alebo pasívnej, je imanentnou súčasťou každého súdneho konania, pričom súd vecnú legitimáciu skúma vždy aj bez návrhu a aj v prípade, že ju žiadna zo strán nenamieta; pritom zistenie nedostatku vecnej legitimácie má za následok zamietnutie žaloby. Postup súdu, ktorý opomenie vyriešenie kardinálnej otázky, akou je otázka existencie vecnej legitimácie, k zodpovedaniu ktorej je konajúci súd ex offio viazaný, protirečí obsahu základného práva na súdnu ochranu garantovaného článkom 46 ods. 1 Ústavy SR, ako aj obsahu práva na spravodlivé súdne konanie garantovaného článkom 6 ods. 1 Dohovoru.

74. Odvolací súd pritom umožnil postupom podľa § 382 C.s.p. stranám, resp. ich právnym zástupcom vyjadriť sa k otázke vecnej legitimácie vo väzbe na aplikáciu § 509 (podľa ktorého sa dedičstvo nadobúda poručiteľovou smrťou) a § 526 (podľa ktorého v prvej skupine dedia rovnakým dielom poručiteľovi deti a pozostalý manžel) zákona č. 141/1950 Zb. Občiansky zákonník na odvolacom pojednávaní dňa 09.10.2025. Právni zástupcovia žalobcov prezentovali tvrdenie, že žalobcovia sú zákonnými dedičmi po manželoch K., a preto, zhodne s právnou zástupkyňou žalovanej, boli toho názoru, že disponujú aktívnou vecnou legitimáciou v spore.

75. Zohľadniac vyššie uvedené skutočnosti odvolací súd podľa § 388 C.s.p. zmenil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie tak, že určil, že pozemky registra „T.“, parcelné č. XXX/X, o výmere 892 m², trvalý trávny porast, parcelné č. XXX/XX, o výmere 91 m², trvalý trávny porast, parcelné č. XXX/XX, o výmere 450 m², trvalý trávny porast, parcelné č. XXX/XX, o výmere 659 m², trvalý trávny porast, vedené Okresným úradom Pezinok, katastrálny odbor, na liste vlastníctva č. XXX, pre katastrálne územie A. J., obec K., okres Z., a pozemok parcelné č. XXX/XXX, o výmere 997 m², zastavaná plocha a nádvorie, katastrálne územie A. J., obec K., okres Z., ktorý vznikol odčlenením od pozemku registra „T.“ parcelné č. XXX/XX, o výmere 2.868 m², zastavaná plocha a nádvorie, katastrálne územie A. J., obec K., okres Z., na základe geometrického plánu zo dňa 03.11.2016, č. 26/2016,

úradne overeného Okresným úradom Pezinok, katastrálny odbor, dňa 16.11.2016, pod č. G1 XXXX/XXXX, pevne spojeného s napadnutým rozsudkom, patria v podiele 1/2 do dedičstva po O. K., nar. XX.XX.XXXX, zomr. XX.XX.XXXX a vo zvyšnej časti žalobu zamietol.

76. Odvolací súd pritom dodáva, že v súvislosti s požiadavkou materiálnej vykonateľnosti rozsudku a formuláciou výroku tak, aby tento bol určitý, jasný a zrozumiteľný, prihliadajúc i na viazanosť žalobným návrhom žalobcov v zmysle § 216 ods. 1 C.s.p. znenie výroku v časti označenia novovzniknutého pozemku s parcelným č. XXX/XXX, k. ú. A. J. precizoval.

77. Odvolací súd rozhodol o nároku na náhradu trov konania (prvoinštančného a odvolacieho) podľa § 396 ods. 2 C.s.p. v spojení s § 255 ods. 2 C.s.p a § 262 ods. 1 C.s.p. a vzhľadom na rovnaký čiastočný úspech a čiastočný neúspech oboch sporových strán, žiadnej zo strán nepriznal právo na náhradu trov konania.

78. Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Bratislave pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 C.s.p.).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).